

ЖУРНАЛ ПРАКТИЧНОГО БОГОСЛОВ'Я
ВІННИЦЬКОЇ БІБЛІЙНОЇ СЕМІНАРІЇ
СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК

ДАЙДЖЕСТ

#4(2024)

СЛУЖИТЕЛЯ

В ЦЬОМУ НОМЕРІ:

ЕКСПОЗИЦІЯ ПОСЛАННЯ
ДО РИМЛЯН Ч.2 **6 СТ.**

■ **РУСЛАН АНТОНЮК**

МИСТЕЦТВО
НАВЧАТИСЯ Ч.2 **30 СТ.**

■ **БОГДАН ЛОГВІНЕНКО**

ЕКСПОЗИЦІЯ
КН. ДАНИЇЛА. Ч.2 **44 СТ.**

■ **ВІТАЛІЙ ЛІПИЧ**

ЕКСПОЗИЦІЯ КН. ПРИПОВІСТІ
СОЛОМОНА. ПРОДОВЖЕННЯ **64 СТ.**

■ **ОЛЕКСАНДР СТИРЕНКО**

ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВИЙ
ЗВ'ЯЗОК ВАЖКОГО ЖИТТЯ
ЮДЕЇВ ПІСЛЯ ВАВИЛОНСЬКОГО
ПОЛОНУ. ОГІЯ 1:3-11 (ПРОПОВІДЬ) **80 СТ.**

■ **АНДРІЙ БАБІЙ**

ДЛЯ МОЄЇ НОГИ ТВОЄ СЛОВО
СВІТИЛЬНИК, ТО СВІТЛО
ДЛЯ СТЕЖКИ МОЄЇ.

■ ПСАЛОМ 119:105

ДАЙДЖЕСТ СЛУЖИТЕЛЯ

ЖУРНАЛ НА ДОПОМОГУ ПАСТОРУ

4

ТЕМА ВИПУСКУ: Коментарі на книги Біблії

Вересень 2024

ДАЙДЖЕСТ СЛУЖИТЕЛЯ

ЖУРНАЛ ПАСТОРСЬКОГО СЛУЖІННЯ

— періодичне видання Вінницької Біблійної Семінарії (ВБС)

Вінницьке ООЦ ЄХБ

№4\2024

Головний редактор:

Олександр Стиренко

Редколегія:

Руслан Антонюк

Андрій Бабій

Богдан Логвіненко

Іван Барбе

Дизайн обкладинки:

Богдан Логвіненко

Верстка:

Олександр Стиренко

Ціль журналу: допомогти служителям і проповідникам в підготовці до проповіді та обґрунтованих біблійних відповідей на запитання членів церкви та прихожан. Для цього журнал буде містити, як дослідницькі теми, проповіді, навчальні статті а також статті інформативного характеру.

Журнал виходить два рази на рік.

Журнал не переслідує комерційних цілей.

Контакти для запитань, пропозицій:

E-mail: sbevinnytsia@gmail.com

ЗМІСТ

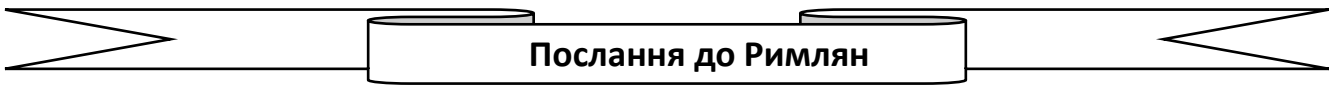
ЕКСПОЗИЦІЯ ПОСЛАННЯ ДО РИМЛЯН. ЧАСТИНА 2 (ПРОДОВЖЕННЯ)	6
МИСТЕЦТВО НАВЧАТИСЯ. ЧАСТИНА 2	30
ЕКСПОЗИЦІЯ КН. ДАНИЇЛА. ЧАСТИНА 2.....	44
ЕКСПОЗИЦІЯ КН. ПРИПОВІСТІ СОЛОМОНА. (ПРОДОВЖЕННЯ)	64
ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВИЙ ЗВ'ЯЗОК ВАЖКОГО ЖИТТЯ ЮДЕЇВ ПІСЛЯ ВАВИЛОНСЬКОГО ПОЛОНУ. ОГІЯ 1:3-11 (ПРОПОВІДЬ).....	80

ЕКСПОЗИЦІЯ ПОСЛАННЯ ДО РИМЛЯН. ЧАСТИНА 2 (ПРОДОВЖЕННЯ)

*Антонюк Руслан Іванович,
доктор практичного богослов'я D.Min,
пастор, Ректор ВБС*

Послання до Римлян – одна із найважливіших книг Нового Заповіту, вивчення якої є кардинально важливим для кожного християнина. Це послання буквально просякнуте важливими теологічними визначеннями, концепціями та поясненнями, прийняття і вивчення яких робить віру християнина міцною та непохитною. Тому, в ході даного дослідження, читачам буде надана можливість екзегетичного спостереження, а також практичного застосування для свого життя та служіння дорогоцінних істин, котрі ховаються в рядках послання до Римлян.

В даній роботі найбільше уваги приділяється наступному питанню: як Бог залишається праведним, приймаючи грішників? Це - основне питання послання до Римлян. Відповіддю на це питання є слава Христового Євангелія.

Послання до Римлян

Зарахування праведності - виправдання (3:21-5:21)

Праведність через Христа (3:21-23)

В 3:20 сказано, що перед Богом “жодне тіло не виправдається ділами Закону”, а в 3:21-22 говориться, що з’явилася іншого роду праведність -

праведність через віру в Ісуса Христа. Різкий контраст в 3:21: “а тепер” вказує, що людина не могла досягнути спасіння шляхом своєї власної праведності, всі її зусилля були надаремними і людина була приречена на вічну загибель, на вічні муки аду. Людина не мала ніякої надії спастися своєю праведністю. “А тепер”, - це надія для людей. Коли людина не

могла спастися власною праведністю через виконання Закону, Бог післав Свою, Божу праведність. “А тепер”, - вказує, що приходить інша епоха. Це епоха вирішення людської проблеми, коли Бог послав Свою праведність. Текст 3:21-23 показує п'ять характеристик праведності, яку люди отримують через Христа.

Перша характеристика: праведність через Христа не залежить від виконання Закону Мойсея (3:21a). Праведність, якою людина спасається, набувається по вірі, незалежно від Закону (Рим. 3:28; Гал. 2:16). В тексті Гал. 3:11 Павло повністю заперечує шлях спасіння завдяки дотриманню заповідей Закону. Єдиний спосіб виправдання - це спасіння через віру. В Євангелії відкривається праведність від віри. Якщо людина буде дуже сильно старатися, вона все одно не стане досконалою, як того вимагає Бог, і як говорить Христос в Матвія 5:48 “Отож, будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний”. Ніхто не може зробити достатньо діл, щоб через діла стати досконалим, і, таким чином, увійти в вічне життя.

До цього Павло говорив, яким чином не відбувається виправдання. Жодна людина не виправдається ділами, тому що діла всіх людей

засуджені. Тепер Павло пише, як відбувається виправдання, як людина може бути прощеною, прийнятою і визнаною невинною перед Богом. Це відбувається по вірі. “Праведність Божа з'явилась” (3:21). Про цю праведність говориться, як про прихід якоїсь людини. З'явився Христос. Він прийшов в цей світ, народився від діви, і в Ньому стала явною праведність, яка не від Закону, а від віри в Христа. Де людині знайти праведність, побожність, з якими вона може постати перед Богом і бути Богом виправданою, і увійти до Божого царства? Відповідь в 1 Тимофію 3:16. Таємниця благочестя або праведності, з якою людина може постати перед Богом і бути повністю прощеною і помилуваною Богом полягає в Самій Особі Христа. Тільки в Ньому, в Його праведності, людина може постати перед Богом і бути визнаною благочестивою. Істинна праведність полягає не в тому, що може зробити людина, а в тому, що вже зробив Христос. Якби людина могла отримати праведність виконанням Закону, то Христу, взагалі, не потрібно було би приходити (Гал. 2:21).

Друга характеристика: праведність через Христа засвідчена

Законом і Пророками (3:21б). Сам Мойсеїв Закон вказував на Ісуса Христа (П. Зак. 18:18). Старозавітні Писання свідчили про спасіння по вірі в Христа (Іс. 53:4-6).

Третя характеристика: праведність через Христа приймається вірою (3:22а). Щоб отримати Божу праведність потрібно повірити в Христа, як Спасителя. Праведність через Христа не дається лише для деяких, але для всіх віруючих: “в усіх і на всіх, хто вірує, бо різниці немає” (3:22).

Четверта характеристика: праведність через Христа - єдиний шлях спасіння (3:22-23). Знання Писання, духовного служіння, виконання релігійних обрядів (Рим. 2) недостатньо для спасіння. Шлях спасіння для всіх абсолютно однаковий. Христос говорить: “Прийдіть до Мене всі” (Мт. 11:28). Ні іменем Мойсея, ні іменем Мухамеда, чи Будди спастися неможливо. Спасіння лише в імені Христа.

П’ята характеристика: праведність через Христа вводить людину до Божої слави (3:23б). Гріх позбавив нас слави Божої, а Христос повертає нас до Божої слави, до Бога, до Божого дому, до Божого Царства, до близького спілкування з Богом.

Переступники Божого Закону, злочинці не лише звільняються з в’язниці осудження, але й отримують всиновлення в Божому домі і славу в небесах з Христом.

Три підстави для виправдання (3:24-26)

Хоча датування стародавніх листів складає певну складність, тим не менш, у випадку із посланням до Римлян ми можемо впевнено помістити дату його написання між 55 та 58 н.е.

Текст Римлянам 15:19-23 згадує “околиці Ілліріка” і складає враження, що апостол Павло довершив три місійні подорожі, про які читаємо в Діях Апостолів. Церкви на той час вже засновані на території сучасної Туреччини, Греції та Македонії. В Римлянам 15:25-26 Павло стверджує, що готовий принести допомогу для святих в Єрусалимі. Ця подорож описана в Діях Апостолів 20 і 21 розділах. В Діях Апостолів 24:17 Павло говорить про те, що ціль цієї подорожі - допомога людям його власного народу.

Саме перед початком вищезгаданої подорожі і був написаний лист християнам в Римі, коли Павло протягом трьох місяців

перебував в Греції (Дії 20:2-3), а саме в місті Коринт, що на той час було столицею Ахаї. Наступні тексти підтверджують попереднє твердження. Знаходячись в Коринті, Павло пише Римлянам про Фіву - служебницю церкви в Кенхреях (східний порт Коринфу) (Римл. 16:1) і просить прийняти її, як сестру в Господі (Римл.16:2). Швидше за все, Фіва принесла цього листа до Риму.

В Римл. 16:23 Павло передає вітання від Гая, якого він хрестив в Коринті і в домі якого він гостював (1 Кор. 1:14). Судячи про згадку Ераста (Рим. 16:23; 2Тим. 4:20), місцем написання послання був Коринт.

Отож, перед нами змальовується картина апостола Павла, досвідченого місіонера, засновника церков з більш ніж двадцятип'ятилітнім досвідом, що є дуже важливим критерієм для автора послання до Римлян. Він не тільки знає Христа, але за цей час він знайомий із тим, як ведуть себе люди та як функціонують церкви. Він розуміє як проповідувати та застосовувати доктрину для того, щоб зміцнювати церкви. В нього серце та розум досвідченого пастора.

В 3:24-26 говориться про виправдання. Слово “виправдання” є юридичним терміном, який занурює

нас в атмосферу суду., Кожен грішник знаходиться під судом, на Божій лаві підсудних. Це найголовніший і найстрашніший суд. Бог - Творець судить світ, згідно Свого справедливого закону. Який вирок почує кожен грішник: винний, чи виправданий? Неможливо бути виправданим на цьому суді і відпущеним на волю, на основі своєї невинності в порушенні заповідей Закону, адже кожен порушив ці заповіді. Єдиний шанс, як можна вийти з цього суду невинним і не підпасти під Боже засудження і вічне покарання - це бути виправданим. В 3:24-26 ми бачимо три підстави для виправдання грішної людини перед Богом.

Благодать (3:24a)

Перша підстава для виправдання на Божому суді - це благодать: “але дарма виправдовуємось Його благодаттю” (3:24a). “Дарма” - це означає безкоштовно, по благодаті. Благодать це незаслужений дар. Це Божа прихильність, яка проявляється в якомусь дарі, якого ми не можемо заслужити. Слова “дарма” і “благодаттю” - це синоніми. Ці вислови взаємно пояснюють і підсилюють один одного. Апостол Павло не випадково вживає їх разом,

щоб читачі точно зрозуміли, що виправдання перед Богом можна отримати виключно благодаттю. До цього людина нічого не може додати і внести, інакше це вже не був би дар, а якась покупка або заслуга. Дар - це те, що не куплено і не заслужено.

Що означає, що виправдання відбувається по благодаті? Благодать передбачає, що ми нічого не повинні доповнювати до свого спасіння. Воно повністю безкоштовне, без заслуг і без діл. Бог не вимагає, щоб люди внесли якийсь свій внесок в діло спасіння (Єф. 2:8-9). Дар дається незаслужено, виключно з доброї волі дарувальника. Спасіння - це не те, що ми заробляємо, хоча б частково. Воно повністю незаслужено. Благодать також передбачає, що ми нічого не можемо додати до свого спасіння. Якби ми тільки могли внести свій внесок в своє спасіння, мабуть, Бог зажадав би цього від нас. Але, ми, дійсно, не можемо, і тому, спасіння даром, по Божій благодаті.

Питання стосовно основ спасіння було підняте в ранній християнській церкві. Апостоли обговорювали: чи потрібно для спасіння, крім віри в Христа, ще й дотримання заповідей Мойсеєвого Закону? В Діях Апостолів 15

розповідається, що був зібраний великий Собор, який на це питання сказав: “ні” (Дії 15:10-11).

Благодать передбачає, що нам не потрібно відробляти своє спасіння вже після увірування, або відплачувати Богові борг. Добрі діла не слід розглядати як внесок погашення нескінченного боргу. Благодать боргів не створює, вона борги покриває.

Відкуплення (3:24б)

Другою підставою для виправдання є відкуплення: “через відкуплення, що в Христі Ісусі” (3:24б). Якщо люди отримують виправдання даром, чи означає це, що воно дешеве? Можливо Богові нічого не вартувало прощення і виправдання грішної людини? Те, що виправдання людині дістається даром - не означає, що воно безкоштовне. Це коштувало Богові життя Його одnorodженого Сина Ісуса Христа (Ів. 3:16). Спасіння і виправдання грішника коштувало Богові дуже дорого. За виправдання заплатив Ісус Христос, звершивши відкуплення. Христос вніс викуп замість нас, щоб нас звільнити, і відпустити, подібно до того, як відпускають на волю рабів.

Відкуплення означає “викуп”. Це одне з ключових понять для

Біблійного богослів'я, яка наскрізь проходить через всю Біблію. Слова "відкуплення", "викуп" зустрічаються в Писанні більше сотні разів. Але, прямих і непрямих вказівок на відкуплення в Біблії більше 1300 разів. Біблія від Старого Заповіту до Нового Заповіту показує, що Бог звершив викуп грішників з рабства гріха ціною життя Свого Сина.

В Римській імперії поняття викупу рабів було дуже добре відомо. Рабів викупляли, і це було достатньо частим явищем. Раби до тих пір належали панам, поки не були спроможні зібрати достатньої суми грошей для свого звільнення. Раб роками заробляв гроші і сам виплачував за своє звільнення. Христос не вимагає від нас, щоб ми заплатили за своє звільнення; Христос за наше звільнення платить Сам. Він платить не грошима, чи матеріальними предметами, але - ціною Свого життя. Він віддав найдорожче - Себе Самого (Мт. 20:28).

Що включає в себе викуплення? Викуплення передбачає, що сплачена справедлива ціна. Життя Божого Сина - це достатня ціна для покриття всіх гріхів (1Пет.1:18-19). Викуплення передбачає, що ціна вже сплачена. Це вже сталося. Христос не продовжує

платити, Він звершив відкуплення одного разу в минулому (Ів. 19:30). Все, що Христос повинен був звершити завдяки хресній смерті, Він звершив. Наш гріх повністю покритий і оплачений. Викуплення також передбачає, що ціну сплачено за нас. Це означає, що всякий викуплений ціною життя Ісуса Христа належить новому Господарю. Відкуплені належать Христу (1Кор. 6:20). Ми не належимо самі собі, але Тому, Хто пролив за нас кров.

Умилостивлення (3:25)

Третьою підставою для виправдання є умилостивлення (3:25). Умилостивити означає: втихомирити, заспокоїти гнів, зробити милостивим. Умилостивлення - це припинення гніву. Цей термін підкреслює, що Бог гнівається на всякий людський гріх. Але, коли Христос приніс Себе в жертву, Він умилостивив цей гнів.

Ідея умилостивлення проходить через всю Біблію червоною ниткою. Вона починає відкриватися ще в образах Старого Заповіту. В святому святих храму стояв ковчег завіту. На кришці цього ковчега завіту були виліплені два херувими, які, начебто, покривали цю кришку своїми крилами. Один раз на рік в святе святих входив первосвященик з

кров'ю жертвних тварин. Це відбувалося в День Викуплення. Первосвященик, входячи в святе святих, кропив кров'ю жертвної тварини кришку ковчегу заповіту, яка називалася “умилостивлення”, За допомогою цих образів Старий Заповіт вказував, що повинна бути звершена жертва для того, щоб умилостивити Бога. Старий Заповіт передбачав, що жертву умилостивлення повинен буде принести Спаситель, Месія (Іс. 53:10). Життя Месії буде віддане в жертву умилостивлення. Це буде жертва, яка умилостивить Бога і зупинить Його гнів на грішних людей.

В Новому Заповіті також говориться, що Христос є умилостивлення за наші гріхи (Ів. 2:2; Ів. 4:10). Христос - це умилостивлення, яке зупиняє гнів Божий і дозволяє Богові прийняти нас без гніву, простити, виправдати і не карати нас.

Що умилостивлення передбачає?

Воно передбачає те, що Бог гнівається на грішників. З цього розпочиналася проповідь Євангелії в посланні до Римлян. Виклад Євангелії в першому розділі починається з істини про Божий гнів (1:18). Бог гнівається на грішників, на гріхи

людей і саме тому потрібна жертва умилостивлення. Для того, щоб Бог, як Суддя, що гнівається, міг простити грішників, потрібно умилостивити Його гнів. Саме це звершив Христос, принісши Себе в жертву за наші гріхи.

Умилостивлення передбачає, що Бог більше не гнівається на нас. Коли Христос приніс жертву умилостивлення (Іс. 53:10) - це зупинило гнів Божий по відношенню до тих, хто повірив в Ісуса Христа (Іс. 54:9-10).

Завдяки цим трьом підставам: благодать, відкуплення, умилостивлення, Боже прощення наших гріхів є повністю справедливим (3:25-26). В цих віршах згадуються часи “довготерпіння Божого” (3:26а). Часи до хреста Христового називаються часом “довготерпіння Божого”. До Ісуса Христа Бог вже прощав гріхи на основі благодаті, відкуплення і умилостивлення. Бог прощає гріхи і тепер. Чи є Він справедливим при цьому? Саме завдяки благодаті, відкупленню і умилостивленню Бог залишається справедливим, прощаючи гріхи. Якби Бог взяв і відпустив хоча б одного єдиного грішника, без справедливої відплати, то любий ангел у всесвіті, в тому числі і сатана, міг би вигукнути:

“Бог - несправедливий”. Бог - це вселенський суддя і Він не може просто взяти і простити людину, лише тому, що та попросила про прощення. Це було б несправедливо. За кожен гріх повинна бути внесена платня. Саме тому і потрібне було відкуплення. Звершивши це відкуплення через Ісуса Христа, Бог показує, що прощаючи грішників, Він залишається справедливим суддею.

Бог карає любий гріх. Всі гріхи у всесвіті, за всі періоди історії будуть справедливо покарані. Ці гріхи будуть покарані або в самому грішникові, або в Христі.

Ознаки Євангелії праведності Божої (3:27-31)

В тексті 3:27-31 ми бачимо три відмінних ознаки Євангелії праведності Божої.

Перша ознака: істинне Євангеліє не залишає підґрунтя для похвальби (3:27-28). Віра, яка є засобом нашого спасіння, знищує підґрунтя для похвальби. Істинне Євангеліє вчить, що людина не має зовсім ніяких заслуг в своєму спасінні. Ми не внесли в своє відкуплення ніякого внеску, окрім гріха, який зробив це відкуплення необхідним. Отож, ми не повинні

намагатися додати свої заслуги до свого спасіння.

Друга ознака: істинне Євангеліє проголошує лише один шлях спасіння для всіх людей (3:29-30). Для обрізаних і необрізаних немає двох різних шляхів спасіння, але один шлях, яким є віра. Для чоловіків і жінок також існує лише один шлях спасіння. Не може бути такого, що для чоловіків шляхом спасіння є віра, а для жінок: віра плюс дітородження, про яке згадується в 1 Тимофія 2:15. Помилкове Євангеліє проголошує різні шляхи спасіння для різних людей. Наприклад, різні шляхи спасіння для язичників і євреїв. Язичники, згідно такого вчення, спасаються вірою, а євреям, для спасіння, крім віри, необхідне ще й дотримання суботи. Помилкове Євангеліє навчає різних шляхів спасіння для тих, хто чув про Христа, і тих, хто про Нього не чув. Хто чув про Христа спасаються через Христа, а хто про Нього не - спасаються по совісті.

Правдиве, Біблійне Євангеліє вчить, що шлях спасіння для всіх людей абсолютно однаковий (Дії 4:12). Тут марно говорити, що ті, хто не чули про Христа, спасуться через Христа, не віруючи в Христа. Є лише одне Ім'я, Яким можуть спастися всі люди

на землі. Це Ім'я Христа і спасіння дається через свідому віру в Нього.

В Діях Апостолів 15:8-11 Петро говорить, що немає ніякої різниці між юдеями і язичниками в плані спасіння. І євреї, і язичники спасаються по благодаті через віру. Апостол Павло в Посланні до Галатів 3:28 зауважує, що по відношенню до спасіння немає жодних відмінностей ні по соціальному статусу (раб або вільний), ні по національності, ні по статі (чоловіча чи жіноча). Шлях спасіння для всіх - однаковий.

Третя ознака: істинне Євангеліє відводить правильне місце для Закону (3:31). Хибне Євангеліє відводить для Закону неправильне місце: або надто велике, або надто маленьке. Надто велике - коли Закон стає умовою або причиною спасіння. Надто маленьке місце - коли заповіді Божі виключаються з життя християнина.

Якщо ми чуємо, що основою спасіння є Христос і ще щось, то це - хибне Євангеліє. Наприклад: Христос плюс обрізання, чи Христос плюс субота. Проблема "Христос плюс" була в першому столітті в юдейських християн. Ці юдейські християни ходили по слідах апостола Павла і перевчали церкви, які заснував Павло. Вони навчали, що однієї благодаті

недостатньо, але на додачу до віри в Христа, для спасіння ще потрібно виконувати Закон Мойсея. Подібна проблема була в галатів, про що ми читаємо в Гал. 5:4. Вчення про спасіння - це абсолютна благодать, і нічого, крім благодаті. Хто виправдовує себе Законом і добавляє ще щось до благодаті, той від благодаті відпадає.

Ілюстрація виправдання зі Старого Заповіту (4:1-25)

В четвертому розділі послання до Римлян апостол Павло переходить від богослов'я виправдання до ілюстрації виправдання. Павло показує істину виправдання по вірі, а не по ділам, на практиці, в житті реальної людини, в житті не будь-кого, а самого батька єврейсько народу - Авраама. Євреї ставилися до Авраама, по-особливому, тому він є ідеальним прикладом спасіння по вірі.

Авраам - старозавітний приклад спасаючої віри (4:1-8)

Чому Павло вибрав Авраама? Тому що, він стоїть поза всіма періодами історії. Перш за все - це старозавітній персонаж, що є дуже важливим. Він не лише є

представником Старого Заповіту, але він також був спасенний ще до отримання Закону. Важливо відмітити, що євреї дивилися на Авраама, як на приклад праведності від діл. Павло посилається на Авраама, тому що він був улюбленою ілюстрацією євреїв, коли вони відстоювали спасіння ділами. На прикладі Авраама Павло підриває єврейську модель праведності від діл; він проголошує істину, що Авраам, насправді- це не приклад спасіння ділами, а приклад спасіння вірою. Якщо Авраам не був виправданий ділами, тоді ніхто не може бути виправданим ділами; якщо Авраам був виправданий по вірі, тоді це доступно всім.

Авраам не був виправданий своїми ділами (4:1-2).

В 4:1 Павло використовує вираз “за тілом”, який, в даному контексті означає людські зусилля в стремлінні до виправдання, тобто, надію на людські діла. Авраам не мав в собі нічого такого, чим він міг би перед Богом хвалитися. Своїми праведними ділами Авраам міг би хвалитися хіба що перед людьми, але не перед Богом.

Авраам був виправданий по вірі (4:3-5). Тут говориться про те, як Авраам виправдався? В 4:3 Павло

звертається до Писання, як до авторитетного джерела, і цитує Буття 15:6, де сказано: “Повірів Авраам Богові, і це йому залічено в праведність”. Павло ставить за основу віру Авраама. Саме через віру Авраама, Бог оголосив його праведним. Авраам повірив Богові на слово. В одинадцятому розділі Послання до Євреїв автор згадує в що саме повірив Авраам.

Авраам вірою був слухняний покликанню йти “на місце, яке мав прийняти в спадщину та й пішов, не відаючи, куди йде” (Євр. 11:8). Він залишив свій дім, відмовився від всього, що знав, ради того, про що не мав уявлення. Авраам “перебував на Землі Обіцяній, як на чужій..., бо чекав він міста, що має підвалини, що Бог його будівничий та творець” (Євр. 11:9-10). Для Авраама Божа обітниця так і не виконалася. В нього ніколи не було землі. Він скрізь мандрував, як кочівник. Але, він ніколи не втрачав віри в Божі обітниці стосовно міста, будівничим і творцем якого є Бог.

Авраам більше всього хотів мати сина і наслідника. Бог обіцяв йому сина, але виконання цієї обітниці Авраам чекав дуже багато років, продовжуючи вірити Богові. Коли Авраам і Сара вже вийшли з

дітородного віку, Бог дав їм сина обітниці - Ісака, через якого стався великий народ. Авраам не побачив цього народу, але вірив в виконання і цієї Божої обітниці.

“Вірою Авраам, випробуваний, привів на жертву Ісака” (Євр. 11:17). Авраам, за наказом Божим, збирався принести Ісака на жертву, хоча в Ісакові було виконання всього, заради чого Авраам залишив дім і так багато років поневірявся в очікуванні. Як Авраам міг так вчинити? Згідно Євреям 11:13, віра Авраама була настільки сильною, що він вірив, що Бог може навіть з мертвих воскресити Ісака, щоб виконати обітницю.

В Римлянам 4:3 говорить, що віру Авраама залічено йому в праведність. Грецький термін “залічено” (логізомай) означає “зараховувати на чий-небудь рахунок”. Це банківський термін. Він використовується в цьому розділі одинадцять разів (Рим. 4:4, 6, 8, 9-11, 21-24). Коли людина працює, вона заробляє гроші, і ці гроші зараховуються на її рахунок. Але Авраам не працював для спасіння; він просто повірив в Слово Боже. А працював Ісус Христос на хресті, і Його праведність зарахувалася Авраамові. Авраам повірив Богові, і

тому на його рахунок була зарахована сама Божа праведність. Він отримав її по вірі, і саме так всі люди стають праведними перед Богом. Праведність приходить до людей від Бога; вона зараховується на їхній рахунок по вірі. Як це може бути? Завдяки тому, що весь гріх був зарахований Христу, і Він поніс його на хрест і за нього постраждав. Віра - це канал, через який нам дається дар праведності. Віра - це не основа нашого спасіння, а просто засіб його набуття; це - рука, простягнута за подарунком.

В 4:5 Павло робить вражаючу заяву про Бога, що “Він виправдує нечестивого”. Релігійні євреї вірили, що Бог виправдовує благочестивих. Проте, Бог займається виправданням нечестивих. Праведні не потребують виправдання, його потребують лише несправедні.

Виправдання приносить благословення (4:6-8).

Павло тут цитує Давида, щоб показати, що великий цар Ізраїлю Давид розумів і навчав істині про виправдання по вірі. Тільки той може отримати спасіння, кому Бог зараховує праведність, незалежно від діл. Давид знав, що лише Бог може очистити його

гріхи, дати йому чисте серце і визволити його від вини.

Авраам був виправданий по благодаті (4:9-17a)

В Римлянам 4:9-17a Павло наводить три істини відносно виправдання Авраама.

Перша істина: виправдання Авраама не відбулося завдяки обрізанню (4:9-12).

В Бутті 17:10-14 сказано, що Бог дав обряд обрізання, як ознаку Його заповіту з Авраамом і його нащадками. Павло показує, що коли Авраамові було наказано обрізатися, він був вже виправданий. Авраам був оголошений праведним за чотирнадцять років до того, як він був обрізаний. Коли Авраам був обрізаний, Ізмаїлу було тринадцять років, а Авраамові дев'яносто дев'ять років (Бут. 17:23-25). Але коли Бог проголосив Авраама праведником (Бут. 15:6), Ізмаїл не був ще народженим (Бут. 16:2-4). Авраамові було вісімдесят шість років, коли народився Ізмаїл (Бут. 16:16). Отже, він був оголошений праведним, будучи ще необрізаним язичником.

Обрізання було фізичною ознакою приналежності до єврейського народу. Воно було також

ознакою Божого Заповіту, виділяючи Авраамових нащадків, як унікальний, вибраний Богом народ. Обрізання було “печаттю праведності через віру” (4:11). Коли офіційна печать ставилася на листі або документі, це гарантувало їхню справжність. В цьому сенсі обрізання було підтвердженням того, що Божі договірні обіцянки будуть виконані. Авраам звершив обрізання після того, як йому була зазначена праведність, щоб йому бути отцем всіх віруючих: як віруючих язичників, так і віруючих євреїв (4:11б-12). І тим, і іншим праведність зарахована через Ісуса Христа завдяки їхній вірі в Бога.

Друга істина: Авраам не був виправданий на основі Закону (4:13-15)

В цьому уривку висловлена друга думка Павла про спасіння Авраама: Авраам не був виправданий завдяки дотриманню Мойсейового закону. Закон був даний Мойсею більш ніж через п'ять століть після того часу, коли жив Авраам, і він не міг знати вимог Закону.

Закон ніколи не давався як засіб спасіння навіть для юдеїв. Людина, яка вірить в свою спроможність спастися, дотримуючись Закону, підпадає під прокляття, внаслідок нездатності досконало виконати Божий Закон (Гал.

3:10). Закон був даний не для того, щоб спасати людей, а для того, щоб показати, що вони потребують спасіння (4:15).

Третя істина: Авраам був виправданий по Божій милості (4:16-17a).

Той факт, що Авраам був виправданий благодаттю, а не Законом, доказує, що спасіння дається для всіх людей. Авраам - батько всіх віруючих: як юдеїв, так і язичників (4:16).

Характеристики віри Авраама і її застосування (4:17б-25)

Цей уривок відповідає на запитання: чому віра зараховувалася Авраамові в праведність і якою вона була? Текст говорить, яка саме віра зараховується в праведність і яка віра звільняє від Божого суду. Уривок показує нам п'ять характеристик справжньої спасаючої віри і її застосування.

Перша характеристика: спасаюча віра - це віра Богові, а не просто віра в Бога (4:17б). Тут сказано, що Авраам повірив Богові, а не просто в Бога. Є велика різниця між тим, щоб просто вірити в Бога і вірити Богові. В праведність зараховується саме віра Богові. Мало вірити в існування Бога,

потрібно вірити Божому Слову, яке Бог говорить. Нажаль, віра, яка є в більшості людей в світі сьогодні, нічим не відрізняється від віри сатани і бісів. Авраам не просто вірив в існування Бога, він вірив Самому Богові, вірив тій обітниці, яку Бог сказав на початку сімнадцятого віршу: “Отцем багатьох народів Я поставив тебе” (4:17a). Задовго до цього Авраам вірив в існування Бога, але, при цьому, він не був спасеним. Віра зараховувалась йому в праведність, коли Авраам всім серцем повірив Божому Слову, повірив в те, що Бог пообіцяв.

Друга характеристика: спасаюча віра - це віра в те, що Біблія говорить про Бога (4:17в). Авраам не лише повірив Богові, але й повірив в те, що Бог володіє певними якостями: “оживляє мертвих і кличе неіснуюче, як існуюче” (4:17в). На той час, коли Бог дав Авраамові обітницю про народження сина і про походження від нього великого народу, тіло Авраама було вже омертвіле і утроба Сарина була вже змертвіла (4:19). Всі фізичні функції організму, які були зв'язані з народженням дітей вже відмерли. Авраам і Сара не були спроможні народити дитину по всім фізичним критеріям. Щоб повірити Божій

обітниці про народження наслідника, Авраам повинен був вірити в те, що Бог здатний оживляти мертвих, тобто омертвіле тіло Авраама і змертвілу Сарину утробу.

Ми також повинні вірити в те, що Бог здатний оживляти мертвих. Без цього спасаючої віри бути не може. Писання говорить, що грішна людина є духовно мертвою (Єф. 2), але Бог здатний таку духовно мертву людину оживити до нового життя. Бог також воскресив мертве тіло Ісуса Христа, після того, як воно три дні знаходилося в гробі.

Авраам повірив також в те, що Бог “кличе неіснуюче, як існуюче” (4:17в). На початку цього сімнадцятого віршу, Павло цитує слова Бога про Авраама з сімнадцятого розділу книги Буття: “отцем багатьох народів Я поставив тебе” (4:17а). Бог не просто говорить, що Він колись поставить Авраама отцем багатьох народів, а те, що Він вже це зробив. На той час в Авраама і Сари ще не було дитини, але Бог сказав йому, що Авраам вже є батьком багатьох. Неіснуюче Бог назвав, як існуюче, по причині надійності Божих обітниць.

Візьмемо для прикладу інші біблійні тексти, де Бог неіснуюче називає, як існуюче. В тексті Еф. 2:6

говориться, що Бог вже посадив віруючих на небесних місцях. Божі обітниці настільки непорушні, що Бог говорить про це, як про вже виконаний факт.

Третя характеристика: спасаюча віра сильніша від надії (4:18). Надія відрізняється від віри тим, що надія діє до тих пір, поки є на що надіятися. Надія залишає людину тоді, коли вже немає на що надіятися. Авраамові вже не було на що надіятися, адже його тіло вже було омертвіле відносно здібності до народження дитини. Але, Писання говорить, що Авраам “проти надії - повірив у надії” (4:18). Віра Авраама перевершила надію.

Четверта характеристика: спасаюча віра не зникає з часом (4:19-20). Не дивлячись на зовнішні перешкоди, Авраам не ослабів у вірі і його віра не зникла з часом. Коли Авраамові вперше була дана обітниця про наслідника (Буття 12), йому було сімдесят п'ять років. Бог виконав обітницю, коли Авраамові виповнилося сто років. Двадцять п'ять років Авраам чекав виконання цієї обітниці і всі ці роки він зберігав віру. Віра переживала падіння і злети, але вона не зникла; вона не пропала навіть після падіння. Тривалість віри - одне з основних відмінностей спасаючої віри

від віри світської. Велика віра подібна до якоря, який тримає корабель навіть в найсильніший шторм.

П'ята характеристика спасаючої віри: вона віддає славу Богові (4:20-21). Авраам прославив Бога за ту обіцянку, яка ще не була виконана. Він не сумнівався, що Бог обов'язково стримає Своє слово. Праведна віра прославляє Бога.

Застосування віри Авраама (4:23-25). У відповідь на віру Авраама, Бог зарахував йому цю віру за праведність (4:22). Саме чудове в цьому факті є те, що подібний принцип застосовується до кожної людини, яка вірить в Божого Сина (4:23-24). Історія про Авраама і про його віру важлива для нас сьогодні, оскільки люди в наш час спасаються таким самим чином, як був спасений Авраам - по вірі. Віра - необхідна умова для спасіння. Для того, щоб спастися потрібно повірити в Бога, Який воскресив з мертвих Христа (4:24); потрібно повірити також, що Христос "був виданий за гріхи наші і воскрес для виправдання нашого" (4:25). Воскресіння Христа доказало, що Бог прийняв жертву Свого Сина, і тепер грішники можуть бути виправдані і отримувати незаслужену праведність.

Результати виправдання вірою (5:1-11)

Перший результат: мир з Богом (5:1). Неспасенна людина знаходиться в стані ворожнечі з Богом (Рим. 5:10; 8:7), тому що не покоряється Божому Закону і не виконує Божу волю. Кожна неспасенна людина знаходиться у ворожих стосунках з Богом. Натомість, людина виправдана по вірі в Христа, знаходиться в мирі з Богом. Через віру в Ісуса Христа ворожнеча грішника з Богом зупиняється (Кол. 1:19-22). Мир з Богом встановлюється в той момент, коли грішник покладає свою віру на Христа. Бог ніколи не буває на боці невірних. Його гнів, який на них направлений, може бути заспокоєний лише їхньою вірою в Ісуса Христа. Віруючій людині Бог дає також глибокий внутрішній мир, дає спокій душі.

Другий результат: доступ до благодаті (5:2а). Слово "просагоне" (доступ) вживається в Новому Заповіті лише три рази, і у всіх випадках означає доступ віруючих до Бога через Ісуса Христа (Еф. 2:18; 3:12). Слово "доступ" тут означає "вхід до царя завдяки заслугам іншого".

Завіса в храмі утримувала юдеїв від Божої присутності, а язичників -

утримувала стіна, на якій було написано попередження, що всякий язичник, який пройде за неї, буде забитий. Але, коли Ісус помер, Він розірвав завісу (Лук. 23:45) і зруйнував стіну (Єф. 2:14). В Христі віруючі юдеї і язичники мають доступ до Бога (Єф. 2:18; Євр. 10: 19-25) і вони можуть користуватися багатствами Божої благодаті (Єф. 1:7; 2:4; 3:8). На основі нашої віри в Христа ми приходимо до тієї благодаті, в якій стоїмо. Слово “хістемі” (стояти) в даному випадку передає значення твердого перебування. Божа благодать володіє силою спасати і зберігати спасених (Фил. 1:6; Юди 24). Христос нас підтримує Своєю благодаттю.

Третій результат: надія слави (5:26). Надія слави Божої відноситься до майбутнього: одного разу Божі діти розділять Божу славу. В християнина немає підстав боятися майбутнього; в нього є всі підстави радіти майбутньому, тому що він має надію розділити славу Божу (Фил. 3:20-21; Єф. 1:13-14; Рим.9:23).

Четвертий результат: християнський характер (5: 3-4). Дані вірші говорять, що ми хвалимося не лише надією Божої слави, але також і утисками. Утиски сприяють

благословенню в теперішньому і славі в майбутньому. Слово “фліпсіс” (утиски) передає ідею стиснення. В дні апостола Павла це слово вживалося, коли стискали оливки під пресом з ціллю отримання оливи, або коли стискали виноград, щоби отримати сік. Утиски, про які говорить Павло - це не загальні для всього людства біди, але ті утиски, які християни терплять в служінні своєму Господеві. Одне з найменш приємних обіцянок, яке Писання дає віруючим полягає в тому, що той, хто вірний обов’язково буде відчувати тиск з боку сатани і сучасної системи світу (2Тим. 3:12; Мв. 5:10-12; 2Кор. 4:17). Гоніння за Христа показують, що ми живемо подібно до Нього (Ів. 15:20).

Християни, які терплять утиски, можуть радіти в них, оскільки утиски приносять духовну користь (5:3-5а). Вірші 5:3-4 - це конспект по християнській зрілості і очищенню. Утиски приносять терпеливість. Слово “хупомоне” (терпеливість) означає також “витривалість і здібність продовжувати роботу, не дивлячись на сильний спротив”.

Терпеливість приносить досвід (5:4). Грецьке слово “докіме”, яке перекладається як “досвід”, означає “випробування”. В даному контексті

воно зв'язано з християнським характером. “Докіме” означало випробування дорогоцінних металів, таких як срібло і золото, для того, щоб продемонструвати їхню чистоту. Подібно до того, як плавильник металу використовує сильний нагрів, щоб розплавити срібло чи золото для очищення від домішок, так само Бог використовує утиски, щоб очистити своїх дітей від духовного забруднення (Як. 1:12). В процесі випробування посилюється і збільшується наша “надія слави Божої” (5:2). Чим більше віруюча людина прагне до святості, тим більші утиски він зустрічає, і тим більшою буде його надія. Послідовність є такою: утиски-терпеливість-випробуваний характер-надія.

П'ятий результат: Божа любов в серці (5:5-8). Коли людина отримує спасіння через Ісуса Христа, вона вступає в духовні взаємовідносини любові з Богом. Бог бере Свою любов і виливає її Святим Духом в серця віруючих. “Виливати” - тут означає “лити до стану переповнення”. Бог надмірно виливає Свою любов. Перебування в нас Святого Духа є свідченням Божої любові до нас. Дух Святий запевняє нас в любові Божій.

Найбільш вражаючою істиною Євангелії є та, що Бог полюбив грішне, занепале, непокірне людство настільки сильно, що віддав ради нього Свого Сина. Павло нагадує, що найбільшим проявом Божої любові у всій історії було те, що “Христос, коли ми були ще недужі, своєї пори помер за нечестивих” (5:6). Любов звичайної людини майже завжди ґрунтується на привабливості об'єкта любові і ми схильні любити тих, хто любить нас. Любов Божа відрізняється від людської, і відрізняється, зокрема, тим, що Бог полюбив нечестиве людство, яке абсолютно недостойне любові. Павло каже, що для людини є чимось незвичним пожертвувати своїм власним життям, щоб спасти життя іншої, навіть дуже достойної людини. Ще менше людей погодяться віддати своє життя, щоб спасти якогось негідника. Але, Бог вчинив саме так. Син Божий віддав життя за грішників (5:8).

Грішна людина є об'єктом Божої любові до тих пір, поки вона живе. Після смерті невіруюча людина втрачає любов Божу і навіки попадає в місце Божого гніву.

Шостий результат: упевненість в спасінні (5:9-10). В світлі того, що ми вже виправдані кров'ю Христовою, ми

впевнені, що спасемося Христом від майбутнього гніву. Тепер ми більше не діти гніву (Єф. 2:3). Оскільки на хресті Христос прийняв на Себе гнів, якого заслужили ми, то тепер ми звільнені від гніву, який гряде (1Сол. 1:10).

Христос спас нас, коли ми були Його ворогами, і тепер Своїм життям Він продовжує зберігати наше спасіння, продовжує зберігати нас в нашому теперішньому житті (5:10).

Сьомий результат: радість в Бозі (5:11). Наша радість заснована не просто на надії на майбутнє, чи на знанні того, що наші страждання зроблять нас кращими. Ми радіємо самим Богом і насолоджуємося спілкуванням з Ним. Ми радіємо в Бозі через Господа нашого Ісуса Христа, Який примирив нас з Богом. Людина, яка знає, що її гріхи прощені, що вона примирилася з Богом і стала Його дитиною завдяки Господу Ісусу, просто не може не хвалити Бога і не радіти в Ньому.

Аналогія між Адамом і Христом (5:12-21)

Аналогію між Адамом і Христом неможливо зрозуміти без принципу зарахування. Мова йде про зарахування вини Адама його

потомству і про зарахуванню праведності Христа духовному потомству Христа. Без принципу зарахування, особливо зарахування вини, Євангелії не існує. Якщо вину неможливо зарахувати, тоді Христос не міг понести на Собі наші гріхи. Зарахування - це ключова доктрина, одна з найважливіших доктрин християнської віри. Це та доктрина християнства, яку легко можна доказати. Гріховність людини очевидна кожному, хто спостерігає за оточуючим світом. Гріховність людини нерозривно пов'язана з повстанням Адама проти Бога, тому гріх - це, в першу чергу, повстання проти Бога; це вираз людської ворожості по відношенню до Бога (Рим. 8:7).

До п'ятого розділу послання, Павло говорив про виправдання вірою. Це - його головна тема в Посланні до Римлян. Павло пише про те, що Бог приймає віруючих людей не на основі того, що Він в них бачить, а завдяки тому, що праведність Ісуса Христа зараховується їм. Зарахування - ключ до проповіді Євангелії апостола Павла. Зарахування - це судові рішення, згідно з яким, вина або невинність зараховується одній особі на основі іншої. Це стосується переносу як праведності, так і вини. Гріхи людей

зараховані Христу і Він поніс за них покарання, не дивлячись на те, що Він був повністю невинним. Подібним чином, Христова праведність, зарахована Богом тим людям, які не є праведними (Рим. 4:5-6). Тому, не дивлячись на те, що віруючі не мають власних заслуг, вони отримують зараховану праведність Христа (2Кор. 5:21).

Якщо ми торкнемося питання Божественної справедливості, то Христос - наш представник. Він - Той, Хто заступився за нас. Він став на суд Божий замість нас і взяв на Себе наші покарання. Натомість, нам зараховуються благословіння Його праведності.

В 5:12-21 Павло говорить про декілька зарахувань: зарахування людям вини Адама; зарахування Христу вини грішників; зарахування віруючим Христової праведності. Апостол Павло проводить аналогію між Адамом і Христом. Він проводить порівняння і протиставлення. Павло показує, що принцип, завдяки якому нам була зарахована вина Адама - це той самий принцип, завдяки якому ми отримали праведність Христа. Мова йде про подвійне зарахування. Павло підкреслює, що результати цих двох зарахувань прямо протилежні.

Павло тут порівнює Адама і Христа. Кожен з них є представником. Вони є головами класу людей. Адам представляє всіх людей, які в Адамі, а Христос представляє людей, які в Христі. Ця паралель між представництвом Адама над людством, і представництвом Христа над віруючими постійно присутня в богослов'ї апостола Павла. "Бо так, як в Адамі вмирають всі, так само в Христі всі оживуть" (1Кор. 15:22). Павло говорить про Христа, як про останнього Адама (1Кор. 15:45). Всі люди знаходяться або в Христі, або в Адамі. Немає проміжної зони.

Адам - це архитип, прообраз Христа. Адам для всіх людей був тим самим, що й Христос для всіх відкуплених людей. Він був первістком по положенню; він представляє всіх в своїй групі. В чому суть цього представництва? Існує декілька пояснень.

Перше пояснення говорить про те, що Адам є буквальною батьком людської раси. Він - наш представник, тому що ми - його потомство. Це називається насіннєвим представництвом. Ми походимо від Адама, він - наш праотець, а ми - його нащадки. Гріх передається нам завдяки нашому генетичному зв'язку з

Адамом. Ця точка зору посиляється на Євреям 7:10. Тут автор послання до Євреїв показує, що Мелхиседек має більш вищий чин священника, ніж Левій. Нащадок Авраама Левій заплатив десятину Мелхиседеку, коли Авраам дав десятину Мелхиседеку. Це доказує, що Мелхиседек вище за Левія. Ті, хто притримуються насінневого представництва говорять, що ми були в стегах Адама і тому ми впали разом з ним, завдяки генетичному зв'язку.

Є питання до цього погляду. Якщо нам зараховується гріх Адама, бо ми - його фізичні нащадки, тоді чому цей один акт непослуху є настільки важливим? Чому тоді ми не винні у всьому, що зробив Адам, або інші наші праотці? Якщо вина передається генетичним шляхом, чому тоді ми не накопичуємо вину за всі гріхи, які були зроблені нашими праотцями? З деяких текстів Писання очевидно, що вина автоматично не передається від батьків до дітей. В Єзекіїля 18:20 сказано, що син не буде покараний за нечестя батька.

В Євреям 7:10 не сказано, що Левій буквально дав десятину Мелхиседеку. Тут автор приводить ілюстрацію: якщо Авраам заплатив Мелхиседеку десятину, а Левій -

походить від Авраама, то Мелхиседек був по своєму чину вищим, ніж Левій.

Найбільша проблема насінневого погляду - це те, що даний погляд знищує паралелізм, який показує Павло в Посланні до Римлян. Павло тут вчить, що представництво, яке стосується Адама і Христа є повністю паралельним. Адам представляє тих, хто в Адамі таким самим представництвом, як і Христос представляє тих, хто в Христі. Якщо ми фізично, на генетичному рівні, зв'язані з Адамом, тоді, ми повинні мати також генетичний, фізичний зв'язок з Христом. Але Писання цьому не навчає. У нас немає ніяких фізичних зав'язків з Христом, тобто ми не маємо фізичного походження від Христа. Праведні стають праведними по вірі в Христа і завдяки зарахуванню, а не через якусь генетичну передачу.

Друге пояснення. Наступний погляд називається федеральним представництвом. Адам і Христос є паралельними представниками своїх класів людей: павшого і відкупленого. Адам є представником павшої раси, а Христос - представником відкуплених людей. Як Христос, так і Адам є федеральними представниками людства. Навіть в нашому світі,

президент країни уповноважений на такі речі, як укладення договорів, укладення миру, оголошення війни. По цій причині, наприклад, вина за злочини Гітлера впала на багатьох німців, які жили після Другої світової війни. Якщо ми працюємо на якусь компанію, ми представляємо компанію, і керівник компанії представляє нас.

До гріхопадіння Адам і Єва були всією людською расою. Бог дозволив Адаму і Єві їсти плоди любого дерева, крім плодів дерева пізнання добра і зла. Це був тест для перших людей. Людська невинна раса отримала випробування. Адам був нашим представником. Він був першим і самим досконалим серед всіх нас. Ми б вибрали його, якби ми сьогодні могли когось уповноважити. Він був найкращим, найрозумнішим, найбільш праведним, ніж любий його нащадок. Це був самий очевидний і єдиний вибір на той момент. Бувши головою і представником людської раси Адам не пройшов випробування, з'їв від забороненого плоду і це призвело до того, що все людство занурилося в гріх. Коли впав Адам, як наш представник, ми впали; коли він згрішив - ми згрішили. Вина і зіпсованість передалися всім

нащадкам. Ми народжуємося грішниками і це відбувається тому що Адам згрішив, коли він був нашим представником.

Представництво Адама прямо протилежне представництву Христа. Вони діяли, будучи уповноваженими представниками. Адам був представником всіх, хто в Адамі, а Христос був представником всіх, хто в Христі. В цьому уривку знаходиться фундамент замісницького викуплення. Те, що зробив Христос, щоби нас відкупити, Він зробив як наш Заступник.

Наслідки Адамового гріха (5:12-14)

Уривок показує наслідки Адамового гріха. Перший наслідок: “через одного чоловіка увійшов до світу гріх” (5:12а). Важливо відмітити, що Павло не говорить, що гріх походить від Адама. Він стверджує, що гріх в світі почався з Адама. Гріх породив сатана ще до створення Адама і Єви (1Ів. 3:8). Коли Адам не послухався Бога, гріх увійшов в його життя і його сутність стала гріховною. Адам вкусив від забороненого плоду і один цей акт непослуху призвів до падіння всієї людської раси. Гріх Адама призвів до того, що ми всі стали винними і морально

зіпсованими. Павло п'ять разів заявляє про те, що проблема людського гріха походить від одного гріха - непослуху Адама. Наслідки цього гріха є величезними. Гріх Адама зіпсував його потомство. Цей один вчинок непослуху є джерелом людського гріховного характеру. Люди грішать, тому що вони народжуються грішниками: "Отож, я в беззаконні народжений, і в гріху зачала мене мати моя" (Пс. 50:7). Це говорить про те, що ми є грішниками від моменту нашого зачаття в утробі матері, і причиною цього є те повстання, яке звершив Адам. Вина за непослух Адама зарахована його потомству (5:18). Непослух Адама зробив всіх його нащадків винними, справедливо засудженими Богом.

В Римлянам 5:12 Павло говорить, що ми всі згрішили, коли згрішив Адам. Мова йде тут не про наш гріх, а про гріх Адама в Едемському саду, який призвів до смерті всього людства. Гріховність людини полягає в цьому конкретному переступі. Вина Адама зараховується кожному з нас. Ми отримуємо його зіпсованість.

Другий наслідок: смерть увійшла в світ через гріх (5:12б). Гріх

породжує декілька видів смерті для людей: духовну, фізичну і вічну.

Смерть - це відділення. Перша смерть Адама була духовним відділенням від Бога, яке сталося зразу ж після Адамового непослуху. Неспасенні люди є духовно мертвими (Єф. 2:1-2).

Другий вид смерті - це фізична смерть. Третій вид смерті - це вічна смерть, тобто вічне відділення від Бога і вічні муки в місці вічного покарання (Об. 21:8).

Смерть розповсюдилася на всіх людей без виключення, тому що всі згрішили. Смерть є універсальною, тому що універсальним є гріх. Історія людства навчає нас, що гріх - це універсальна реальність (5:13-14). Є ті, які не порушили написаний Закон Божий, бо вони жили до Мойсея. Але вони згрішили проти свого сумління, порушили закон, записаний у них в серцях. Смерть торкнулася й таких людей.

Відмінності між Адамовим гріхом і Христовим виправданням (5:15-21)

Хоча Адам і Христос є представниками кожен своєї групи людей, але результати цього представництва є прямо протилежні. В

5:15-21 Павло показує декілька відмінностей між гріхом Адама і виправданням Христа.

Перша відмінність: наслідки (5:15). Гріх Адама приніс осуд, а служіння Христа на хресті принесло виправдання. Адам звершив переступ, який привів до покарання. Христос дав дар благодаті, який дає життя. Гріхопадіння Адама є руйнівним, оскільки призвело до смерті, але дія спасаючого звершення Христа невимірна, бо дає вічне життя в Бозі.

Друга відмінність: різниця в мірі (5:16). Христове виправдання набагато більше, ніж Адамово засудження. Вплив спасаючого діла Христа на хресті набагато більший, ніж вчинок Адама, який призвів до прокляття.

Третя відмінність: результат (5:17). Через непослух Адама зацарювала смерть. Смерть царювала, оскільки гріх царював в житті людей (Рим. 6:23). Але в Ісусі Христі ми входимо в нове духовне царство. Царювати в житті через Христа означає, мати владу над гріхом.

Четверта відмінність: різниця в сутності (5:18-19). Сутністю переступу Адама був непослух, в той час, як сутністю праведності Христа є послух. Коли Бог наказав Адамові не їсти забороненого плоду, Адам не послухався і накликав смерть. Коли Бог послав Свого Сина в світ на страждання і смерть, то Син послухався і приніс життя. Непослух Адама призвів до того, що його нащадки стали грішними по своїй природі. Послух Христа призвів до того, що віруючі в Нього стали праведними по своїй природі.

П'ята відмінність: різниця в силі (5:20-21). Гріх панував в людях. Потім був даний Закон, за допомогою якого люди повинні були усвідомити себе грішниками і побачити гріховність своїх вчинків. Закон виявив потребу людини в благодаті, яка спроможна розібратися з людськими гріхами. Христова благодать має силу перевершити Адамів гріх і Закон. Хоча гріх і смерть все ще правлять в цьому світі, Божа благодать також править через праведність Христа.

(продовження в наступному номері журналу)

Бібліографія

- Алворд, Брюс. Пасторские послания. Ирпень: Ирпенская Библейская Семинария, 2013.
- Барбиери, Луис, младший. «1 Послание к Тимофею». Толкование новозаветных посланий и Книги Откровения. Ред. Платон Харчлаа. Перевод Ирины Череватой. Ашфорд, Конн.: Славянское Миссионерское Издательство, 1992.
- Бентли, Майкл, Жить для Христа в языческом мире 1 и 2 Послание Петра, пер. с англ. Д.Ф. Ткаченко. Харьков: «Библос», 2002.
- Мак-Артур, Джон. Толкование книг Нового Завета, 1-е послание к Тимофею. Перевод О. Рубель. Славянское Евангельское Общество, 2002.
- _____. Толкование книг Нового Завета, 1-е послание к Петра. Перевод С. Омельченко. Славянское Евангельское Общество, 2004.
- Найт, Томас. Експозиція пасторських послань. Переклад з англійської Н. Дмитряха. Вінниця: ВБІ, 2009.
- Новый Библейский Комментарий ч.3 , пер. с англ. А.А. Баев, Т.Г. Батухтина. Санкт - Петербург: «Мирт», 2001.
- «Одежда» в Словарь Библейских Образов, под общей редакцией Лиланда Райкена, Джеймса Уилхойта, Тремпера Лонгмана III, перевод Скороходов Б.А. С.-Петербург: «Библия для всех», 2008.
- Прокопенко, Алексей. Бытие: Комментарий. Санкт-Петербург: «Библия для всех», 2014.
- Роджерс-младший, Клеон Л. и Клеон Л. Роджерс III. Новый лингвистический и экзегетический ключ к греческому тексту Нового Завета. Редактор Ю.А. Цыганков. Перевод О. А. Рыбаковой. Санкт-Петербург: Издательство «Библия для всех», 2001.
- Ринекер, Фриц и Герхард Майер. Ред. Библейская энциклопедия Брокгауза. Пер. с нем. В. М. Иванова, А. А. Карельского и Д. В. Щедровицкого. Кременчуг, Укр.: «Християнська зоря», 1999.
- Уирсби, Уоррен, Комментарий на Ветхий Завет. Пер. с англ., О. А. Рыбаковой. Санкт-Петербург: «Библия для всех», 2011.

МИСТЕЦТВО НАВЧАТИСЯ. ЧАСТИНА 2

*Логвіненко Богдан Ігорович
Доктор філософії з соціальних та поведінкових наук
Декан факультету медіа служіння
Вінницької Біблійної Семінарії*

Основна проблема полягає в тому, що з самого початку нашого життя ми стикаємося зі стереотипом, що навчання - це складно, нудно та вимагає великих зусиль. Починаючи з дитячого садочка і закінчуючи університетом, ми оточені негативними уявленнями про навчальний процес, які створюють в нас страх і відчуття труднощів. Проте, справжня проблема не полягає в складності самого процесу навчання, а у тому, що нам не вдалося розвинути здатність досягати задоволення від самого акту навчання.

Існує кілька причин, які спричиняють цю ситуацію:

Страх, виниклий у дитинстві: Вже з самого молодого віку ми часто стикаємося з ситуаціями, коли навчання асоціюється зі страхом перед провалом, покаранням або невдачею. Ці негативні досвіди залишають в нас відбиток і впливають на наше ставлення до навчання у подальшому.

Нерозуміння потреби у навчанні: Багато людей не усвідомлюють, наскільки важливо та корисно навчатися протягом усього життя. Вони можуть підходити до навчання як до обов'язку, а не як до можливості розвиватися та збагачувати свій світогляд.

Неправильний підхід до навчання: Часто ми не маємо належного розуміння того, як ефективно навчатися. Відсутність відповідних навичок, стратегій та підходів може ускладнювати процес навчання і знижувати мотивацію.

У даному курсі ми пропонуємо розглянути основні причини страху та невпевненості, що пов'язані з навчанням, та отримати необхідні знання та відповіді на запитання "навіщо це мені потрібно". Метою курсу є надання інструментів та підтримки для того, щоб ви могли не лише отримувати користь від навчання, але й відчувати задоволення від цього процесу.

Від автора

Мені 30 років і на цей момент я маю диплом бакалавра, два магістра та диплом доктора філософії з соціальних та поведінкових наук, богословську освіту, велику кількість навичок, умінь та продовжую навчатися. Ні це не тому, що я безробітний або мені немає чим зайнятися – в мене двоє дітей, декілька місць роботи та багато громадської діяльності. Це тому що, мені подобається розвиватися, а процес навчання мені не приносить жодного дискомфорту.

Мій дід казав «знання не носити за плечима, але будь яка спеціальність це шматок хліба на старості» і діду можна довіряти, бо коли він перестав ходити – він сидючи шив капці для всіх нужденних із старого волоку і непотрібних речей. На сьогодні діда немає а капці зносити важко.

Саме тому, бачивши таке відношення до навчання багатьох хто мене оточував – я дуже переживав за цих людей, як вони будуть виживати не маючи освіти, додаткових навичок та спеціальностей.

Цією книгою хочу надихати всіх (в особливості) молодих людей – змінювати своє відношення до процесу отримання знань та по новому подивитися на старі страхи.

РОЗДІЛ 2. ВІД СТРАХУ ДО РАДОСТІ

2.1. Хто такий студент або учень

Перед тим як зануритися в глибини процесу навчання та розвитку, важливо розібратися, хто насправді є студентом або учнем. Здається, це

очевидне питання, але його важливість полягає в тому, щоб дати читачам ясне уявлення про їхній потенціал та можливості у світі навчання.

Справжній студент або учень - це не лише той, хто відвідує заняття і підтримує добрі оцінки. Це людина, яка має бажання вчитися, розвиватися та зростати як особистість. Студентство або учнівство - це процес постійного дослідження, вивчення

нового та збагачення своїх знань та навичок.

У цьому розділі ми розглянемо різноманітні аспекти студентства або учнівства, починаючи від особистих якостей та мотивації, які визначають успіх у навчанні, до ролі викладачів та середовища навчання у формуванні студентського досвіду. Ми також звернемося до питань самомотивації, важливості ставлення до навчання та відкритості до нових ідей та можливостей.

Цей розділ допоможе читачам краще зрозуміти себе як студентів або учнів, а також надати їм інструменти та рекомендації для досягнення найвищих результатів у своєму навчанні та розвитку. Розуміння себе та свого місця у світі навчання є ключем до досягнення успіху та задоволення від навчання.

Студент

Термін "студент" походить від латинського слова "studens", що означає "той, хто вивчає". В сучасному розумінні студент - це особа, яка офіційно зарахована до вищого навчального закладу та проходить курс навчання за певною програмою. Студенти зазвичай мають певні права

та обов'язки, визначені статутом навчального закладу.

Учень

Термін "учень" походить від праслов'янського слова "учіти", що означає "передавати знання". Учень - це людина, яка навчається у когось, переймаючи його знання та навички. Учень може навчатися як у формальній системі освіти (наприклад, у школі), так і самостійно.

Суть понять

Основна відмінність між поняттями "студент" та "учень" полягає в тому, що студент належить до формальної системи освіти, а учень може навчатися як у формальній, так і неформальній системі.

Формальна система освіти має чітко визначену структуру, програми навчання, методи викладання та систему оцінювання. У ній зазвичай є ієрархія викладачів та учнів, а процес навчання жорстко регламентований.

Неформальна система освіти не має жорсткої структури та може бути більш гнучкою. У ній учень може самостійно обирати, що й як він хоче вивчати.

Навчання та освіта є складними та багатогранними явищами, що включають у себе різноманітні аспекти, такі як соціальні, культурні, психологічні та інші. Для розуміння понять "студент" та "учень" в контексті написання книги про навчання та розвиток, важливо врахувати не лише їх загальноприйняті визначення, але й їх сутність у вимірах навчального процесу та розвитку особистості.

Студент і учень - це терміни, що використовуються для позначення особи, яка знаходиться у процесі навчання у навчальному закладі, незалежно від його типу (школа, університет, курси тощо). Загальноприйнятим визначенням є те, що студент або учень є особою, яка активно займається здобуттям знань, навичок та вмінь у певній сфері.

Однак у контексті написання книги про мистецтво навчатися важливо розглянути ці поняття з більш широкої перспективи. Студент чи учень не обмежується лише формальним отриманням знань у навчальному закладі. Це також людина, яка прагне саморозвитку, постійного вдосконалення та здобуття нових знань у будь-якій сфері життя. Вони можуть бути самоосвітніми,

активно вивчати та досліджувати нові теми, а також використовувати різноманітні ресурси для свого розвитку, такі як книги, відеоуроки, онлайн-курси та інше.

Біблійний контекст

У книзі "Притчі Соломона" автор відводить значну увагу та акцентує увагу на важливості навчання та освіти для молодого покоління, зокрема для свого сина. Це пояснюється тим, що автор розуміє, що належна освіта є важливим елементом побудови успішного життя.

Правильна освіта допомагає людині зрозуміти світ навколо себе, розвивати свої здібності та навички, а також приймати обґрунтовані рішення. Маючи належну освіту, людина може уникнути багатьох помилок, які можуть виникнути в процесі прийняття рішень у житті.

ПРИТЧІ 16:22 (CUV) - Хто має розум, той володіє джерелом життя, а навчання нерозумних – безумство.

ПРИТЧІ 4:11 (CUV) -Я навчаю тебе дорогам мудрості, проваджу тебе прямими стежками.

ПРИТЧІ 18:2 (CUV) - Нерозумний не має задоволення від

навчання, і прагне показати лише власну дотепність.

ПРИТЧІ 21:11 (CUV) - Коли зазнає покарання блюзнір, тоді набирається розуму й неосвічений, тоді як мудрий набуває знання від навчання.

ПРИТЧІ 15:33 (CUV) -Страх Господній навчає мудрості, і славі передує покора.

ПРИТЧІ 22:19 (CUV) - Я навчаю тебе особисто й сьогодні, аби ти цілковито покладався на Господа .

Вірш	(CUV)	Пояснення
Притчі 16:22	Хто має розум, той володіє джерелом життя, а навчання нерозумних – безумство.	Розумні люди цінують знання та вміють їх використовувати, що веде до кращого життя. Нерозумні ж нехтують навчанням, роблячи помилки, які шкодять їм.
Притчі 4:11	Я навчаю тебе дорогам мудрості, проваджу тебе прямими стежками.	Бог дає мудрість тим, хто шукає її через навчання. Він веде людей правильним шляхом, щоб вони не заблукали.
Притчі 18:2	Нерозумний не має задоволення від навчання, і прагне показати лише власну дотепність.	Нерозумні люди не люблять вчитися, адже вважають, що вже й так все знають. Вони більше зацікавлені у тому, щоб здаватися розумними, аніж у справжньому саморозвитку.
Притчі 21:11	Коли зазнає покарання блюзнір, тоді набирається розуму й неосвічений, тоді як мудрий набуває знання від навчання.	Навіть покарання може стати уроком, який веде до мудрості. Неосвічені люди можуть вчитися на чужих помилках, а мудрі - постійно шукають нових знань.
Притчі 15:33	Страх Господній навчає мудрості, і славі передує покора.	Покора перед Богом веде до мудрості. Справжня слава та повага досягаються не пихатістю, а смиренням та прагненням до духовного зростання.
Притчі 22:19	Я навчаю тебе особисто й сьогодні, аби ти цілковито покладався на Господа.	Бог постійно навчає людей, даючи їм знання та мудрість. Він закликає довіряти йому, адже саме він є джерелом справжнього розуміння та життя.

Освічена людина здатна аналізувати ситуації, прогнозувати можливі наслідки рішень, а також ефективно використовувати отримані знання та навички для досягнення своїх цілей. Це дозволяє їй стати успішною та впевненою у сучасному світі, який постійно змінюється та вимагає від людини постійного самовдосконалення та адаптації.

Що саме Біблія каже про процес навчання:

Навчання - це цінний дар, який веде до мудрості та кращого життя.

Мудрі люди цінують знання та постійно прагнуть до саморозвитку.

Нерозумні люди нехтують навчанням, що негативно впливає на їхнє життя.

Бог - це джерело мудрості і знань, і він постійно навчає людей.

Покора перед Богом веде до справжньої мудрості та слави.

Навчання може відбуватися як through формальні шляхи, так і через життєвий досвід.

Важливо не лише здобувати знання, але й використовувати їх у житті.

Біблія закликає людей до постійного навчання та саморозвитку. Це не лише робить життя кращим, але й веде до глибшого розуміння Бога та його задумів.

2.2. Зміна свідомості

У цьому розділі ми дослідимо важливу тему зміни свідомості та її вплив на формування почуття любові до навчання. Зрозуміння та усвідомлення зміни свідомості в контексті освіти та особистісного розвитку має велике значення для кожної людини, оскільки воно допомагає зрозуміти власні можливості, мотивації та цінності.

Перш за все, ми розглянемо суть концепції зміни свідомості в контексті освіти. Це включає в себе розуміння того, як зміна свідомості може впливати на сприйняття інформації, мотивацію до навчання та особистісний розвиток. Ми також детально розглянемо роль свідомості у процесі формування почуття любові до навчання, вказуючи на те, що усвідомлення важливості та цінності навчання є ключовим елементом успішного освітнього шляху.

Дослідження цієї теми дозволить нам краще зрозуміти, як зміна

свідомості може сприяти формуванню позитивного ставлення до навчання та допомагати в процесі самовдосконалення. В результаті ми зможемо виявити практичні методи та стратегії, які допоможуть оптимізувати навчальний процес і стимулювати розвиток позитивного ставлення до навчання у кожному із нас.

Свідомість відіграє ключову роль у процесі навчання, впливаючи на сприйняття інформації, мотивацію та загальне ставлення до навчання. Пізнання цих аспектів дозволяє нам краще розуміти, як свідомість впливає на наші навчальні досягнення та емоційний стан під час навчання.

Пояснення важливості свідомості в процесі навчання полягає у тому, що вона визначає наше усвідомлення мети та значення навчальної діяльності. Коли ми свідомо розуміємо, чому навчаємося і як це сприяє нашому розвитку, ми стаємо більш мотивованими та наполегливими у досягненні своїх навчальних цілей.

Вплив свідомості на мотивацію, сприйняття інформації та ставлення до навчання є великим. Коли ми усвідомлено підходимо до навчальних завдань, ми більш відкриті до

засвоєння нових знань та навичок. Наша мотивація зростає, адже ми розуміємо, як це впливає на наш особистісний розвиток та досягнення мети.

Аналіз зміни у свідомості та її вплив на переживання позитивних емоцій під час навчання показує, що усвідомлення важливості навчання та власних успіхів сприяє позитивним емоціям, таким як задоволення, радість та впевненість у власних силах. Коли ми розуміємо, що навчання є шляхом до досягнення наших цілей, ми більш готові і енергійніше займаємося навчанням, що збільшує нашу продуктивність та навчальні досягнення.

Зосередження на значенні освіти та її впливі на особистісний розвиток дозволяє нам зрозуміти, що навчання є не лише засобом отримання знань, а й інструментом для саморозвитку та досягнення своїх цілей. Наприклад, під час навчання ми можемо вчитися не лише конкретним предметам, але й навичкам саморегуляції, критичного мислення та спілкування, які є ключовими успіху у сучасному світі.

Роль самопізнання та внутрішньої мотивації у формуванні позитивного ставлення до навчання є надзвичайно важливою. Коли ми

усвідомлюємо свої сильні та слабкі сторони, ми можемо краще зорієнтуватися у виборі навчальних шляхів та знаходити ті теми чи предмети, які нас дійсно цікавлять. Це дозволяє нам розвивати власний інтерес до навчання та прагнення до самовдосконалення, що стає основою позитивного та продуктивного навчання.

Наприклад, уявімо студента, який раніше мав негативне ставлення до математики через відчуття невпевненості в своїх здібностях. Проте, через свідоме усвідомлення своїх можливостей та розвиток внутрішньої мотивації він зрозумів, що математика є важливою для його майбутньої кар'єри у сфері програмування. Таким чином, він почав ставитися до математичних завдань з більшою зацікавленістю та мотивацією, що врешті-решт сприяло його успіху у цій галузі.

Стратегії зміни свідомості:

Одна з ключових стратегій, яку розглядає Барбара Оклі в своїй книзі "Навчитися вчитися: Як запустити свій мозок на повну", - це техніка активного перегляду. Ця стратегія базується на ідеї, що навчання стає більш ефективним, коли студенти активно взаємодіють з матеріалом,

замість простого читання чи прослуховування лекцій.

Основна ідея техніки активного перегляду полягає в тому, щоб студенти ставили собі запитання, виражали свої власні думки та розглядали матеріал з різних точок зору. Наприклад, під час читання тексту студент може ставити собі питання про його зміст, робити нотатки, шукати відповіді на свої запитання в тексті, а також виражати свої власні думки та роздуми.

Методика Cornell (Cornell Note-Taking System): Цей метод полягає в систематизації нотаток під час лекцій або читання текстів. Студенти ділять свої нотатки на три колонки: основний зміст, ключові поняття та узагальнення. Це допомагає у структуруванні інформації та підвищує розуміння матеріалу.

<u>Метод</u>	<u>флеш-карток</u>
<u>(Flashcards)</u> :	Цей метод
використовується	для
запам'ятовування нових термінів,	
визначень та інших ключових понять.	
Студенти пишуть слово або поняття на	
одному боці картки, а на іншому - його	
визначення або пояснення. Після	
цього вони повторюють матеріал,	
переглядаючи картки.	

Метод організації (Organization Method): Ця стратегія включає в себе створення системи організації для навчального матеріалу, такої як таблиці, діаграми, схеми або графіки. Це допомагає студентам візуалізувати інформацію та зрозуміти її структуру.

Метод ретельного читання (SQ3R Method): Цей метод включає етапи сканування, запитання, читання, рефлексії та повторення. Він допомагає студентам активно взаємодіяти з текстом, ставити питання та узагальнювати інформацію для кращого розуміння та запам'ятовування.

У книзі "Як навчити себе вчитися, або Шлях майстра життя" Романа Кушніра розглядаються різноманітні стратегії та підходи до самонавчання та розвитку особистості. Деякі з ключових стратегій, які можна знайти в цій книзі, включають:

Методи ефективного навчання: Автор Шлях майстра життя - Роман Кушнір розглядає різні методи і прийоми, які допомагають краще засвоювати інформацію, такі як активне читання, створення конспектів, використання асоціацій та інші.

Розвиток самодисципліни: Кушнір надає поради щодо покращення самодисципліни, включаючи регулярне планування часу, встановлення конкретних цілей та метафоричне "візуалізування" успіху.

Створення позитивного мислення: Автор наголошує на важливості позитивного мислення та самомотивації для досягнення успіху в навчанні та житті.

Управління стресом: Кушнір ділиться прийомами для ефективного управління стресом та збереження емоційного благополуччя під час навчання та розвитку.

Залучення до активного навчання: Автор підтримує ідею активного взаємодії з навчальним матеріалом, використання різноманітних методів, таких як дослідницька діяльність, групова робота та обговорення.

2.3. Пріоритетність

Цілком зрозуміло, що молодість - це період, коли в нас є найбільше вільного часу та енергії для розвитку і самовдосконалення. Проте, як кажуть, "молодість пролетіла, і не знати, як", і

нерідко люди усвідомлюють це занадто пізно.

Пригадаймо історії успіху відомих вчених, винахідників чи лідерів, і багато з них почали своє шлях саме у молодому віці. Наприклад, Марк Цукерберг заснував Facebook ще в університетські роки, а Стів Джобс разом зі Стівом Возняком створили компанію Apple ще у своїх 20-ти роках. Це приклади того, як визначення пріоритетів у молодому віці може принести неймовірні результати у майбутньому.

Зрозуміло, що молодість також повинна бути часом для відпочинку та розваг, але варто також пам'ятати про важливість визначення пріоритетів. Кожна витрачена година може призвести до чогось значущого в майбутньому. Тому, використовуючи час у молодому віці раціонально, ми можемо забезпечити собі основу для успішного та задовільного життя у майбутньому.

У процесі навчання правильне розставлення пріоритетів є ключовим фактором успіху. Це особливо актуально у віці, коли людина має багато вільного часу та може зосередитися на освіті без відволікань. На жаль, багато людей у цей період витрачають час на інші заняття, не

пов'язані з навчанням, втрачаючи цінну можливість для саморозвитку.

Чому важливо використовувати час для навчання зараз?

Ефективність сприйняття інформації: Молодий мозок володіє більшою пластичністю, що робить процес навчання більш легким та ефективним.

Більше вільного часу: У юному віці зазвичай менше обов'язків, що дає більше можливостей для навчання.

Відсутність сімейних турбот: Наявність дітей та інших сімейних обов'язків ускладнює навчання пізніше.

Можливість будування кар'єри: Здобуття освіти у ранньому віці дає більше шансів на успішну кар'єру.

Наслідки неправильного розставлення пріоритетів:

Втрата цінного часу: Час, який можна було б використати для навчання, йде на інші справи, не пов'язані з саморозвитком.

Складність навчання у старшому віці: З віком мозок стає менш пластичним, що робить навчання більш складним.

Обмежені можливості: Недоотримання освіти може обмежувати можливості у виборі професії та кар'єрному зростанні.

Статистично найкращий вік для навчання: дослідження та факти

Визначити абсолютно найкращий вік для навчання складно, адже цей процес залежить від багатьох факторів, таких як індивідуальні здібності, мотивація, цілі та доступні можливості.

Однак, дослідження показують, що існують певні вікові періоди, які сприятливі для різних видів навчання.

1. Раннє дитинство (0-5 років):

Цей період характеризується неймовірною пластичністю мозку, що робить його ідеальним часом для засвоєння мови, основних навичок та соціальних норм.

Дослідження показують, що діти, які навчаються мови у ранньому віці, володіють нею краще, ніж ті, хто почав вивчати її пізніше.

Також у ранньому дитинстві формуються базові когнітивні навички, такі як увага, пам'ять та логічне мислення.

2. Шкільний вік (6-18 років):

У цей період відбувається бурхливий розвиток мозку, що робить його сприятливим для засвоєння абстрактних знань, таких як математика, наука та іноземні мови.

Шкільна система надає структуру та можливості для розвитку академічних навичок та критичного мислення.

Дослідження показують, що вища освіта може значно підвищити рівень доходу та кар'єрні перспективи.

3. Юність (19-25 років):

У цей період мозок все ще володіє високою пластичністю, але стає більш спеціалізованим.

Це сприятливий час для освоєння професійних навичок та розвитку креативності.

Дослідження показують, що люди, які починають свою кар'єру у ранньому віці, досягають більшого успіху, ніж ті, хто почав пізніше.

4. Дорослі (26-64 років):

З віком мозок стає менш пластичним, але все ще здатний до навчання та розвитку.

Дорослі люди можуть більш свідомо підходити до навчання, використовуючи свої життєві знання та досвід.

Це сприятливий час для продовження освіти, перекваліфікації та розвитку нових навичок.

5. Старість (65+ років):

Навіть у старості мозок може вчитися та розвиватися.

Дослідження показують, що розумова активність може допомогти запобігти віковим когнітивним порушенням.

Це сприятливий час для вивчення нових хобі, розвитку творчих здібностей та передачі знань молодшим поколінням.

Пріоритет вибору часу навчання

Пріоритет вибору часу навчання є критичним у зв'язку з активною розумовою діяльністю, яка вимагає значних зусиль та концентрації. Розумова діяльність - це процес

обробки інформації, аналізу, розуміння та запам'ятовування, який відбувається у мозку.

Основні характеристики активної розумової діяльності включають:

Концентрація уваги: Це здатність сконцентрувати увагу на конкретній задачі або вправі протягом тривалого періоду часу. Концентрація важлива для ефективного навчання, оскільки дозволяє краще засвоювати інформацію та розв'язувати складні завдання.

Аналітичні здібності: Це здатність аналізувати інформацію, розбирати її на складові частини та розуміти взаємозв'язки між ними. Аналітичні здібності допомагають розвивати критичне мислення та здатність до логічного мислення.

Здатність до запам'ятовування: Це здатність запам'ятовувати інформацію для подальшого використання. Ефективне запам'ятовування допомагає засвоювати нові знання та розвивати розумові навички.

Творчість та проблемне мислення: Це здатність генерувати нові ідеї, розв'язувати складні проблеми та шукати нестандартні

рішення. Творчість та проблемне мислення сприяють розвитку креативності та інноваційного

запам'ятовування. Визначення пріоритетів у використанні часу дозволяє краще використовувати ці

мислення.

Вибір часу навчання як пріоритетної активності дозволяє максимально використовувати ці розумові функції мозку для досягнення найкращих результатів у навчанні та розвитку особистості. Це допомагає розвивати критичне мислення, розширювати знання та досягати особистих та професійних цілей.

Висновок по розділу:

У цьому розділі ми розглянули важливість вибору часу навчання як пріоритетної активності, особливо з точки зору активної розумової діяльності. Активне навчання вимагає значних зусиль, концентрації уваги, аналітичних здібностей та здатності до

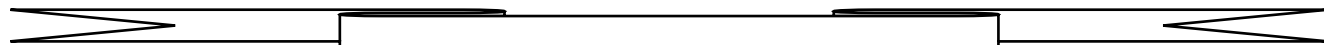
розумові функції мозку для досягнення успіху у навчанні та особистому розвитку.

Дослідження показують, що ефективне навчання в молодому віці має значний вплив на майбутній успіх і задоволення в житті. Тому важливо вирішувати, як ми використовуємо наш час, і віддавати перевагу активностям, які сприяють розвитку розумових навичок та знань.

Загалом, вибір часу навчання як пріоритетної активності допомагає нам максимально використовувати наш потенціал та досягати наших цілей. Це є ключовим елементом нашого освітнього та особистісного розвитку, який дозволяє нам розширювати свій кругозір, розвивати

критичне мислення та досягати успіху
у будь-якій сфері життя.

(продовження в наступному
номері журналу)

Бібліографія

Brown, P. C., Roediger III, H. L., & McDaniel, M. A. (2014). Make It Stick: The Science of Successful Learning. Harvard University Press.

Dweck, C. S. (2006). Mindset: The New Psychology of Success. Random House.

Oakley, B. (2014). A Mind for Numbers: How to Excel at Math and Science (Even If You Flunked Algebra). TarcherPerigee.

Wagner, T., & Dintersmith, T. (2015). Most Likely to Succeed: Preparing Our Kids for the Innovation Era. Scribner.

Оклі, Б. (2018). Навчитися вчитися. Як запустити свій мозок на повну. Наш Формат.

Вайцкин, Дж. (2007). Искусство учиться. Как стать лучшим в любом деле. Манн, Иванов и Фербер.

ЕКСПОЗИЦІЯ КН. ДАНИЇЛА. ЧАСТИНА 2

Ліпич Віталій Володимирович
Бакалавр пасторського служіння
Академічний декан, викладач ВБС.

Щоб зрозуміти, на якому етапі ми перебуваємо у нашому вивченні книги Даниїла, нагадаємо основний план:

	Вступ: всевладдя Бога в житті окремих людей (на івриті)	1
	Всеvладдя Бога в історії язичницьких народів (арамейською)	2-7
	Всеvладдя Бога в історії Ізраїлю (на івриті)	8-12

У попередньому випуску ми розглянули першу частину книги, яка слугує вступом, де розкривається всевладдя Бога в житті окремих людей. Тепер переходимо до наступного блоку – розділів 2-7, які зосереджені на всевладді Бога в історії язичницьких народів.

Розділи 2-7 являють собою хіазм:

А. Пророцтво про чотири світові імперії (2)

В. Сила Бога визволити Своїх слуг (з вогняної печі) (3)

С. Божий суд над гордим правителем (Навуходоносор) (4)

С. Божий суд над гордим правителем (Валтасар) (5)

В. Сила Бога врятувати Свого слугу (лігво лева) (6)

А. Пророцтво про чотири світові імперії (7)

РОЗДІЛ 2 – ПЕРЕВАГА БОГА НЕЗАПЕРЕЧНА

Книга Даниїла – це книга про всевладдя Бога. В першому розділі Боже всевладдя проявилось над випробуваннями, з якими зустрілися четверо єврейських юнаків. В другому розділі, де представлене пророцтво про чотири світові імперії, показано, як всевладний Бог перевершує язичницьких царів, і Його перевага – незаперечна.

Центральний текст, який об'єднує все, сказане в другому розділі, знаходиться в 47 вірші: **«Цар відповів Даниїлові та й сказав: Направду, що ваш Бог це Бог над богами та Пан над царями, і Він відкриває таємниці, коли міг ти відкрити оцю таємницю!»** Навуходоносор позначає дві істини про Бога: Він найвищий і наймудріший.

Таким чином, другий розділ демонструє, що всевладний Бог перевершує людство як у мудрості, так і в царській владі.

ВСЕВЛАДНИЙ БОГ ПЕРЕВЕРШУЄ ЛЮДЕЙ В МУДРОСТІ (2:1-30)

Розділ розпочинається з згадки про сон царя Навуходоносора: *«А за другого року Навуходоносорового царювання приснилися Навуходоносорові сні. І занепокоївся дух його, і сон його утік від нього»* (2:1). Датою сну слід вважати 603 р. до Р.Х. За даними кількох надійних вчених, Навуходоносор офіційно став

царем 7 вересня 605 року до нашої ери. Отже другий рік його царювання – це 603 рік.

Фраза *«за другого року Навуходоносорового царювання»* створює певні труднощі.

Даниїл був забраний в полон в той самий рік, коли Навуходоносор став царем.

В першому розділі сказано, що тривалість навчання Даниїла і його друзів становила 3 роки (1:5).

Перший розділ розповідає про те, що ці три роки, ймовірно, закінчилися, і всі юнаки постали перед царем і були назначені на певні посади.

Однак другий розділ розпочинається словами: «за другого року царювання Навуходоносора...», а за логікою речей мав би розпочинатися «за третього року царювання Навуходоносора». Як же тоді так вийшло, що сні сняться «за другого року царювання» і Даниїл в цей момент вже не був студентом, а вступив на державну службу?

Відповідь: справа в тому, що в Вавилоні перший рік, коли цар ставав царем, не зараховувався роком його правління, він вважався роком правління попереднього царя. Тому перший рік – це не перший рік царювання, а рік сходження на престол. Таке пояснення добре співвідноситься з трьома роками навчання Даниїла та його друзів.

Множина «сні» може вказувати на те, що сон повторювався декілька разів. Вони так настрашили царя, що «занепокоївся дух його, і сон його утік від нього». Єврейське слово, перекладене як «занепокоївся» (נִפְתָּח) "ват тіт паем"), вказує на

глибоке занепокоєння, що викликає побоювання. Ймовірно, це пов'язано з прискореним биттям серця через сильне хвилювання. Навуходоносор, здається, відчув, що це було більше, ніж звичайний сон. Його страх пояснюється також тим, що стародавні вважали сні ознакою і передвісником майбутніх подій. А згідно Даниїла 2:20 цар думав про майбутнє і, можливо, вважав, що цей сон був відповіддю на його роздуми про те, що буде далі.

Безсилля людської мудрості

«І сказав цар покликати чарівників та заклиначів, і чаклунів та халдеїв, щоб розповіли цареві його сні. І вони поприходили, і поставали перед царським обличчям» (2:2).

У Вавилоні високо цінували мудрість і знання. Це видно вже з першого розділу, де йдеться про навчання єврейських юнаків вавилонській мудрості. Про це також свідчить наявність великої кількості різноманітних вчених, які служили при вавилонських монархах.

Даниїл виділив тут чотири окремі групи мудреців:

Чарівники (חֲרָטְמִים) «хартуммім») – так називали

єгипетських тлумачів снів і знавців священної халдейської писемності.

Заклиначі (חֲשִׁיפִּים «ашефім») – месопотамські заклиначі, які захищали від небезпек за допомогою передбачень.

Чаклуни (חֲשִׁפִּיִּים «мекашефім») – практикуючі чаклуни, колдуни, які знали різноманітні заклинання.

Халдеї (כְּשִׁדִּים «касдім») – жерці, віщуни, які пізніше стали спеціалізуватися на астрології.

Даніїл показує, що хоча мудреців було багато різних груп, все ж вони виявляються неспроможними розгадати значення сну.

В текстах 3-11 описується діалог між царем і мудрецьми, який складається з наступних елементів:

Цар викладає суть проблеми: «І сказав до них цар: Снівся мені сон, і занепокоївся дух мій, щоб пізнати той сон» (2:3).

Мудреці відповідають царю: «А халдеї говорили цареві по-арамейському: Царю, живи навіки! Розкажи перше сон своїм рабам, а ми об'явимо розв'язку» (2:4).

- Термін халдеї (євр. כְּשִׁדִּים «касдім») вживався для позначення вавилонян загалом і особливого класу мудреців зокрема, як тут.
- Посилання на арамейську мову вводить розділ книги, який Даніїл написав арамейською (2:4б-7:28).

Цар погрожує мудрецьм: ««Цар відповів та й сказав до халдеїв: Моє слово невідкличне: якщо ви не розповісте мені сна та його розв'язку, будете почетвертовані, а ваші дома обернуться в руїни» (2:5).

- Очевидно, вавилонські царі мали звичай розповідати сні своїм радникам, які потім надавали політично коректне тлумачення, яке б задовольнило монарха.
- Однак в даному випадку Навуходоносор хотів, щоб його мудреці не тільки дали йому пояснення, але й розповіли, що йому приснилося. Мудреці потрапили в халепу...
- «будете почетвертовані» - на стародавньому Близькому Сході це був звичайний спосіб смертної страти. Існує ряд припущень щодо того, як її здійснювали: (1) з допомогою ножа чи меча; (2) розривання на частини,

попередньо прив'язавши до зігнутих дерев; або (3) прив'язавши за різні частини тіла до двох-трьох тварин.

Цар мотивує мудреців: «А якщо ви розповісте сон та його розв'язку, одержите від мене дари й нагороду та велику честь; тому об'явіть мені сон та його розв'язку» (2:6).

Мудреці вдруге відповідають царю: «Вони відповіли вдруге та й сказали: Цар перше розкаже сон своїм рабам, а ми об'явимо розв'язку» (2:7).

Цар підозрює мудреців: «Цар відповів та й сказав: Я знаю напевно, що ви хочете виграти час, бо бачите, що слово моє невідкличне. 9 Якщо ви не розкажете мені сна, то один у вас задум, бо ви змовилися говорити передо мною лож та неправду, аж поки зміниться час. Тому розкажіть мені сон, і я пізнаю, що ви об'явите мені, і його розв'язку» (2:8-9).

- Цар звинувачує мудреців у зволіканні, тому що вони чудово розуміють категоричність наказу та жорстокі наслідки у разі його невиконання.
- Він також звинувачує їх у змові: розповісти значення після того, як він розповість їм сон. Здається, що в минулому ці люди вже підводили

царя, тому він не довіряє їм через попередні хибні тлумачення снів.

- І знову він повторює наказ: мудреці повинні першими розповісти сон, щоб він точно переконався, що їхнє тлумачення вірне.

Мудреці зізнаються в своєму безсиллі: «Халдеї відповіли перед царем та й сказали: Нема на суходолі людини, що могла б об'явити цареву справу, бо жоден великий та панівний цар не питався такої речі від жодного чарівника й заклинача та халдея. А справа, про яку питається цар, тяжка, і немає таких, що об'явили б її перед царем, окрім богів, що не мають своїх мешкань разом із тілом» (2:10-11).

- Тепер цар сильно розгнівається. Його підозри виявилися вірними; мудреці були не тими, за кого себе видавали. Вони виявилися неспроможними і некомпетентними в справі, про яку питався цар.
- Говорячи сучасною мовою, в Навуходоносора в розпорядженні були найкращі пошукові системи того часу (на подібні сучасних google чи wikipedia), але в даній ситуації вони були безпорадними.

- Їх можна похвалити хіба що за чесність, адже вони визнали, що ніхто з людей не в змозі розповісти царю його сон. Цим самим вони підтвердили безсилля людської мудрості.

Цар гнівається на мудреців і видає наказ про їх вбивство: «За це цар розгнівався, та сильно розпінився, і наказав вигубити всіх вавилонських мудреців. І вийшов наказ, і вбивали мудреців, і шукано Даниїла та його товаришів, щоб повбивати» (2:12-13).

- Цар видає наказ, який вже вступив в дію «вбивали мудреців».
- Під цей наказ потрапив Даниїл і його друзі «шукано Даниїла та його товаришів, щоб повбивати». Тобто даний наказ посприяв новому випробуванню в житті Даниїла і його друзів.
- Друге випробування було набагато серйознішим і страшнішим за перше – це загроза неминучої страти. Це важке випробування для будь-кого. Але реакція Даниїла показала глибину і силу його віри в Бога. Він став чудовим прикладом того, як має діяти віруюча людина, коли опиняється в смертельній небезпеці.
- Реакцію нашого героя можна висловити одним словом – спокій: «Того часу Даниїл розповів розважно та розумно Арїохові, начальникові царської сторожі, що вийшов був побивати вавилонських мудреців. Він заговорив та й сказав Арїохові, царському владиці: Чому такий жорстокий наказ від царя? Тоді Арїох розповів Даниїлові справу» (2:14-15).
- Даниїл поведився розсудливо не тільки в тому, що він говорив, але й у тому, як він говорив те, що говорив «*розважно і розумно*». Це означає з повагою, проникливо та тактовно.
- Враховуючи, ким був Арїох і що він робив у той момент, Даниїлу були потрібні дуже точні слова, щоб заручитися його підтримкою.
- У такій кризовій ситуації надзвичайно важливо, хоча й непросто, виявити мудрість і тактовність. Зберігати тверезий розум і спокій, коли загрожує фізична розправа, дуже складно, але Даниїл демонструє незворушність і розсудливість.
- Дивно, що Арїох взагалі вступає в розмову з Даниїлом і відповідає на

його запитання. Однак завдяки своїй мудрості та виваженості Даниїл зміг розташувати Аріоха до себе. І, звісно, не слід забувати, що все це відбувалося під Божим контролем.

Перевага Божої мудрості

Про перевагу Божої мудрості свідчать чотири речі:

Молитва

Цікаво звернути увагу на паралелі між текстами 16 і 18.

- В 16 тексті сказано, що Даниїл увійшов до царя, щоб просити про час для розв'язки сна. А в 18 – Даниїл разом з товаришами приходять в молитві до Небесного Царя, щоб просити про милість на роз'яснення таємниці Навуходоносора.
- Даниїл не покладається на власну мудрість, а, як глибоко віруючий чоловік, звертається до Того, Хто є джерелом найвищої мудрості, - до Бога. Цим самим він підкреслює перевагу Божої мудрості і свою потреби в ній.
- Слід відмітити вражаючу віру Даниїла. Він ще не знає навіть сон,

але вірить, що Бог відкриє йому і сон, і його значення. Він вдруге робить експеримент, йдучи на серйозний ризик.

В текстах 17-18 показані учасники, зміст та мета молитви: «Тоді Даниїл пішов до свого дому, і завідомив про справу товаришів своїх, Ананію, Мисаїла та Азарію, щоб просили милости від Небесного Бога на цю таємницю, щоб не вигубили Даниїла та товаришів його разом з рештою вавилонських мудреців».

Даниїл залучає до молитовного прохання своїх друзів. Едвард Деннетт ділиться таким спостереженням, що «це перший випадок об'єднаної молитви, записаний у Святому Письмі». Вони моляться до «Небесного Бога» - це титул, яким Бог названий шість разів у Даниїла (2:18-19, 28, 37, 44; 5:23), дев'ять разів в Ездри і чотири рази в Неемії. В інших місцях Старого Заповіту він зустрічається тільки в Бут. 24:3, 7; Пс. 136:26; Йони 1:9. Коли на землі панує хаос, корисно нагадувати собі про те, що є Бог на небесах, Який царює над землею плутаниною.

Зміст їх молитви позначений фразою «щоб просили милости від Небесного Бога на цю таємницю». Вони просять про милість Бога, бо

визнають, що без неї їхнім життям і життям інших мудреців прийшов кінець. Конкретно в цій ситуації Божа милість проявиться в одкровенні «таємниці», тобто царського сну та його тлумачення. Зміст їхньої молитви співзвучний з словами автора послання до Євреїв, який каже: «Отож, приступаймо з відвагою до престолу благодаті, щоб прийняти милість та для своєчасної допомоги знайти благодать» (Євр. 4:16).

Мета молитви очевидна – зберегти як власні життя, так і життя вавилонських мудреців.

Отож, молитва Даниїла про божественне відкриття щодо значення сну Навуходоносора є незаперечним свідченням переваги Божої мудрості. Навіть мудрий Даниїл має потребу в Божій мудрості і повністю залежний від неї.

Відповідь на молитву

В 19 тексті показана відповідь на молитву: «Тоді Даниїлові відкрита була таємниця в нічному видінні, і Даниїл прославив Небесного Бога». Бог відкрив таємницю і цим самим довів, що перевершує в мудрості навіть самих розумних з людей.

Через пророка Єремію Бог говорить: «Покликуй до Мене і тобі відповім, і тобі розповім про велике та незрозуміле, чого ти не знаєш!» (Єр.33:3).

«Надійся на Господа всім своїм серцем, а на розум свій не покладайся! Пізнавай ти Його на всіх дорогах своїх, і Він випростує твої стежки» (Пр.3:5-6).

Хвала за відповідь на молитву

В текстах 20-23 описана хвала за відповідь на молитву, в якій мудрість Бога відіграє центральну роль.

В цій хвалі Даниїл позначає дві ключові досконалості (чесноти/якості) Бога, за які він прославляє Його, - це мудрість і сила. Божа мудрість і сила згадуються на початку та в кінці хвали (20, 23), а вірші, які знаходяться всередині (21-22), ілюструють Його «мудрість і силу». Таким чином, ці дві якості Бога обрамляють всю молитовну хвалу Даниїла.

Отож, Божа мудрість і сила викликали благоговійне поклоніння в серці Даниїла: «Даниїл заговорив та й сказав: Нехай буде благословенне Божє Ім'я від віку й аж до віку, бо Його мудрість та сила» (2:20) і «Тобі, Божє батьків моїх, я дякую та славлю

Тебе, що Ти дав мені мудрість та силу...» (23).

«Ім'я Бога» позначає Його сутність. Тобто поняття імені синонімічне поняттю самого Бога. Ім'я Бога – це Його об'явлення про Себе. В. Х. Гріффіт Томас пише: «У Святому Письмі це ім'я означає природу або відкритий характер Бога, а не просто ярлик чи назву. У Старому Завіті воно дуже часто зустрічається як синонім Самого Бога по відношенню до людини... У Новому Завіті те саме вживання цілком зрозуміле».

«Мудрість» говорить про знання та здатність до правильних рішень. «Сила» означає, що Бог має достатньо сили, щоб зробити все, що хоче. Отож, *Божа мудрість і сила* – це дві ключові якості, за які Даниїл прославляє Бога. Але в своїй хвалі Даниїл також позначив конкретні приклади чи прояви Божої мудрості і сили.

Як впливає з тексту, *Божа мудрість* проявляється в двох речах:

Бог «дає мудрість мудрим, і пізнання розумним» (2:21). Тобто Він є джерелом мудрості.

Бог «відкриває глибоке та сховане, знає те, що в темряві, а світло спочиває з Ним» (2:22). Те, що лежить у «темряві» натякає на темряву

людського розуміння, а «світло» представляє мудрість, якою володіє Бог.

Божа сила проявляється також в двох речах:

Бог контролює події – «Він змінює часи та пори року» (2:21).

Швидше за все, тут йдеться не про сезони року, а про Божу владу над історичними подіями. Бог визначає, коли відбуватимуться ті чи інші події в історії та скільки вони триватимуть.

Бог контролює нації – «скидає царів і настановляє царів» (2:21). Це свідчення абсолютного суверенітету Бога.

Вислів «*Бог моїх батьків*» є поширеним у Старому Завіті. Посилання на «моїх батьків» вказує на те, що Даниїл переживає досвід Божого милосердя, аналогічний тому, про який батьки давнини свідчать на сторінках священної історії.

Свідчення

В наступних текстах Даниїл свідчить про перевагу Божої мудрості перед Навуходоносором.

Даниїл в Арїоха (в. 24). Перші слова Даниїла до Арїоха були такими «*не губи вавилонських мудреців*»

(2:24). В його словах проявляється милосердя до мудреців Вавилону. Він думає про збереження не лише свого власного життя, але й про життя інших. Як каже один автор: «Він не був настільки захоплений власною значущістю (хоча щойно отримав знання про сон), щоб не думати про інших».

Даніїл в царя. В 25 тексті сказано, що Арйох привів Даніїла до царя і сказав: *«Знайшов я мужа з синів Юдиного вигнання, що об'явить цареві розв'язку сна»*. Твердження Арйоха є корисливим і перебільшеним. Насправді, це Даніїл прийшов до нього, а не навпаки. Стверджуючи, що він знайшов таку людину, яка здатна вирішити дилему царя, Арйох, ймовірно, сподівався залицятися перед королем. Очевидно, що Арйох знав, як щедро цар готовий був винагородити тих, хто допоміг би вирішити його проблему, тому виставляє себе рятівником ситуації.

В 26 тексті цар запитує в Даніїла, чи може він розказати *сон* і його *значення*. Відповідь Даніїла є глибоко смиренною і заслуговує особливої уваги.

По-перше, його смирення проявляється в тому, що він принижує себе. В 27 тексті Даніїл стверджує, що

ніхто, в тому числі він, не в змозі розтлумачити таємницю царя: *«Даніїл відповів перед царем та й сказав: Таємниці, про яку питається цар, не можуть об'явити цареві ані мудреці, ані заклиначі, ані чарівники, ані віщуни»* (2:27).

Це прояв неймовірного смирення! На фоні себе, який вже знає сон і його значення, він міг би почати принижувати мудреців. Але Даніїл так не робить. Так, він визнає їх безсилля, але не принижує, а, навпаки – захищає.

Він міг би всіляко розхвалювати себе перед царем, адже це чудова нагода заявити про себе і прославитися перед царем. Однак Даніїл, будучи глибоко смиреним чоловіком, уникає будь-якого звеличення себе та приниження інших.

В 30 тексті він скаже: *«А мені ця таємниця відкрита не через мудрість, що була б у мені більша від мудрости всіх живих, а тільки на те, щоб об'явити цареві розв'язку...»*.

По-друге, його смирення проявляється в тому, що він звеличує Бога: *«Але є на небесах Бог, що відкриває таємниці, і Він завідомив царя Навуходоносора про те, що буде в кінці днів»* (2:28).

Відповідь Даниїла – це шедевр того, як правильно висвітлити справу та віддати Богові славу.

Більшість людей на його місці скористалися би нагодою прославити себе, але Даниїл користується цією нагодою, щоб прославити Бога.

Бажання віруючої людини – завжди звеличувати Бога. Пригадайте Йосипа: *«І промовив фараон до Йосипа: Снівся мені сон, та нема, хто б відгадав його. А я чув про тебе таке: ти вислухуєш сон, щоб відгадати його. А Йосип сказав до фараона, говорячи: Не я, Бог дасть у відповідь мир фараонові»* (Бут.41:15-16).

В 29 тексті Даниїл в загальних рисах описує сон царя: «Тобі царю, приходили на ложе твоє думки твої про те, що буде потім, а Той, Хто відкриває таємницю, показав тобі те, що буде». Ймовірно, лежачи на ліжку, цар роздумував про те, як складеться доля його величезної імперії. Що йому готує майбутнє? І Бог Сам сповістив царя уві сні, бо Він Той, «Хто відкриває таємниці».

Отож, Даниїл проголосив або засвідчив перед гордим царем про перевагу Божої мудрості над мудрістю всіх його мудреців разом взятих.

Особливий інтерес для всіх тлумачів становить вислів «в кінці днів».

Арамейська фраза звучить як «в останні дні» або «в останню частину днів» і є майже транслітерацією єврейського виразу, який є поширеним у Старому Завіті.

Вперше ця фраза зустрічається в Бутті 49:1, де Яків пророкує майбутнє своїх синів. Цей термін також використано Валаамом у Числах 24:14 і Мойсеєм в Повторенні Закону 4:30; 31:29 у зв'язку з майбутнім Ізраїлю.

Пророк Єремія кілька разів використовує цей вираз, щоб позначити кульмінацію епохи, пов'язану з другим пришествям Ісуса Христа (Єр 23:20; 30:24; 48:47; 49:39).

Єзекіїль визначає час вторгнення Гога та Магога як «в останні дні» (38:16). Вираз також зустрічається у малих пророків (Ос 3:5; Мих 4:1) щодо месіанської доби.

Волворд пише: «У контексті Даниїла 2 «останні дні» включають усі видіння, які отримав Навуходоносор, і охоплюють період від 600 року до нашої ери до другого приходу Христа на землю».

Глісон Арчер відмічає, що фраза «останні дні» зазвичай вказує на часи Месії, коли людська історія підійде до свого завершення.

Стівен Р. Міллер не заперечує дане тлумачення, лише зауважує, що, як здається, є ряд уривків, де вислів «останні дні» говорить про події в найближчому майбутньому (наприклад, Повт. 31:29; Єр. 23:20).

Таким чином, фраза «останні дні» відноситься як до близького майбутнього, так і до завершальної частини періоду язичницької історії і встановлення Тисячолітнього Царства.

Отож, перша істина про всевладного Бога, відкрита для нас в другому розділі, полягає в тому, що Він перевершує людей в мудрості.

**ВСЕВЛАДНИЙ БОГ
ПЕРЕВЕРШУЄ ЛЮДЕЙ В
ЦАРЮВАННІ (2:31-49)**

Даниїл розповідає сон царя

Сон Навуходоносора містить в собі два образи.

Бовван

Загальний вигляд боввана: «*Ти, царю, бачив, аж ось один великий*

бовван, бовван цей величезний, а блиск його дуже сильний; він стояв перед тобою, а вигляд його був страшний» (2:31). Великий чи видатний (величний). Ідея цих двох слів підкреслити величність боввана.

Матеріали, з яких зроблений бовван: «*Цей бовван такий: голова його з чистого золота, груди його та рамена його з срібла, нутро його та стегно його з міді, 33 голінки його з заліза, ноги його частинно з заліза, а частинно з глини» (Дан.2:32-33).*

	Голова (золото)
	Груди і рамена (срібло)
	Нутро і стегно (мідь)
	Голінки (залізо)
	Ноги (частково глина, частково залізо)

Золото і срібло є стандартними символами чогось величного і дорогоцінного, мідь і залізо – сильного і твердого. Однак в боввана є і слабке місце – суміш заліза і глини, ймовірно, є ознакою слабкості.

«Тут було використано фігуру людини, тому що Бог хотів повідомити про те, що станеться протягом людських днів, епох, коли смертна людина правила на землі. Тут в одній панорамній розгортці перед нами розкривається вся історія людської цивілізації, від днів Навуходносора до кінця часів».

Камінь

«Ти бачив, аж ось одірвався камінь сам, не через руки, і вдарив боввана по ногах його, що з заліза та з глини, і розтороцив їх. Того часу розтороцилося, як одне, залізо, глина, мідь, срібло та золото, і вони стали, немов та полова з току жнив, а вітер їх розвіяв, і не знайшлося по них жодного сліду; а камінь, що вдарив того боввана, став великою горою, і наповнив усю землю» (Дан.2:34-35).

Даніїл розповідає значення сну царя

В образі боввана представлені царства, які змінюють одне одного, доки не прийде останнє, вічне царство. Пророцтва про ці царства доповнюється в 7 розділі, де вони представлені в образі звірів, а також в 8 і 11 розділах. 8-й зосереджує більш пильну увагу на 2 і 3 царствах. А 11-й ще більш детально передбачає події 3 царства і їх вплив на Ізраїль.

ЗОЛОТА ГОЛОВА – БАВИЛОНСЬКЕ ЦАРСТВО

«Ти, царю, цар над царями, якому Небесний Бог дав царство, владу й міць та славу. І скрізь, де мешкають людські сини, польова звірина та птаство небесне, Він дав їх у твою руку, та вчинив тебе пануючим над усіма ними. Ти голова, що з золота» (Дан.2:36-38).

Слід звернути увагу! В тексті двічі підкреслюється, що Бог «дав» Навуходносорові «царство, владу, міць і славу», а також «вчинив» його пануючим. Це вказівка на абсолютний і всеосяжний суверенітет Яхве. В четвертому розділі Даніїл висловить цю ж саму істину такими словами: «над людським царством панує

Всевишній, і кому схоче, дає його». Отож, всевладний Бог вчинив Навуходоносора «золотою головою».

Давньогрецький історик Геродот, який писав через 90 років після Навуходоносора, каже, що у Вавилонських храмах для прикраси меблів та фігур богів-ідолів могло бути використано до 22 тонн золота. А таких храмів, як відомо, існувало чимало. До прикладу, божество Вавилону Мардук був зроблений із золота.

Ідея золотої голови, ймовірно, полягає в тому, що одна людина править над усім світом. Цар Навуходоносор був поставлений Богом володарем над усім. Бог дав йому велику владу. Пророк Єремія попереджав царів Едому, Моава, Аммона, Тиру та Сидону, що Бог дав Навуходоносорі верховну владу над усією землею, включаючи тварин (Єр.27:6-7). В Єз. 26:7 Господь назвав Навуходоносора «царем царів». Отож, золота голова влучно описує Навуходоносора і його царство, яке проіснувало 66 років (605-539 рр. до н.е.).

СРІБНІ ГРУДИ І РАМЕНА – ЦАРСТВО МІДЯН І ПЕРСІВ

«А по тобі постане інше царство, нижче від тебе...» (Дан.2:39а).

На даному етапі подається дуже мало інформації про це царство, але з подальшого опису зрозуміло, що це царство Мідян і Персів (8:20). Мідо-Перська імперія проіснувала 208 років (539-331 рр. до н.е.).

МІДНЕ НУТРО І СТЕГНА – ГРЕЦЬКЕ ЦАРСТВО

«...і царство третє, інше, що з міді, яке буде панувати над усією землею» (Дан.2:39).

Олександр Македонський, який вступив на трон після свого батька Пилипа, привів Грецьке царство до його вершини розквіту могутності та слави. «буде панувати над усією землею» - за 10 років Македонський завоював майже весь тодішній світ. Грецька імперія приблизно проіснувала 185 років (331-146 рр. до н.е.).

ЗАЛІЗНІ ГОЛІНКИ – РИМСЬКЕ ЦАРСТВО

«А царство четверте буде сильне, як залізо, бо залізо товче й розбиває все, так і воно стовче й

розіб'є, як залізо, що все розбиває» (Дан.2:40).

В історичному плані Римська імперія була сильнішою, ніж три попередні царства, як залізо міцніше за золото, срібло і мідь. Вона справді руйнувала і дробила народи й країни, подібно до заліза. Римська імперія проіснувала понад 500 років.

ЗАЛІЗНІ І ГЛИНЯНІ НОГИ – МАЙБУТНЄ ЦАРСТВО (відновлена Римська імперія під керівництвом антихриста)

«А що ти бачив ноги та пальці частинно з ганчарської глини, частинно з заліза, то це буде поділене царство, і в ньому буде трохи залізної міцї, бо ти бачив залізо, змішане з глейкою глиною. А пальці ніг частинно з заліза, а частинно з глини, то й частина царства буде сильна, а частина буде ламлива. А що бачив ти залізо, змішане з глейкою глиною, то вони змішані будуть людським насінням, а не будуть прилягати одне до одного, як залізо не змішується з глиною» (Дан.2:41-43).

Епоха Римського царства розділяється на два періоди: період відносної єдності і період роздробленості. На перший вказують залізні голінки боввана, а на другий –

ноги із заліза, змішані з глиною. Період відносної єдності Римської імперії продовжувався до 337 року н.е., коли після смерті Костянтина імперія розділилася між трьома його синами.

В результаті того, що ці сини вели між собою війни, імперія остаточно розділилася на Західну і Східну в 395 р. Західна Римська імперія з центром в Римі проіснувала недовго. Східна, Візантійська, імперія проіснувала до 1453 р. Так ось, суміш двох матеріалів, які в природних умовах не змішуються, показує, що в період роздробленості Римська імперія не матиме сили єдності, властивої попереднім імперіям. «Змішання людським насінням» говорить про змішування народів через шлюби між етнічними групами, можливо, через царські шлюби, що створювали нестабільність в імперії. Отож, хоча Риму вдалося об'єднатися з різними народами через політичні шлюби і завоювати численні народи і території військовим шляхом, все ж він так і не зміг об'єднати ці народи в єдину імперію. У цьому сенсі люди були сумішшю і не були об'єднані.

Хоча Римська імперія припинала своє існування, але наш текст натякає на те, що в майбутньому вона буде

відновлена під керівництвом антихриста. Згадайте, скільки в боввана пальців? Так, їх десять. Згідно Даниїла 7:7 четвертий звір має «десять рогів». Десять рогів відповідають десяти пальцям боввана. Десять рогів символізують десять царів: «А десять рогів визначають, що з того царства встане десять царів, а по них встане інший, що буде різнитися від попередніх, і скине трьох царів» (Дан.7:24). Ці десять царів виходять саме з четвертого царства, тобто з Римської імперії. Однак, в історії Римської імперії ніколи не було одночасного правління десяти царів. Чи немає тут протиріччя? Зробимо ще один крок в наших роздумах. Подивіться на Об'явлення 17 розділ: «І в дусі повів він мене на пустиню. І побачив я жінку, що сиділа на червоній звірині, переповненій іменами богозневажними, яка мала сім голів і десять рогів» (Об.17:3). В 12 тексті дається визначення десяти рогам: «А десять тих рогів, що бачив ти їх, то десять царів, що ще не прийняли царства, але приймуть владу царську із звіриною на одну годину» (Об.17:12). Отож, десять пальців боввана і десять рогів визначають десять царів, які виходять з відновленої римської імперії і

приймають царство разом з антихристом.

Таким чином, хоча давня Римська імперія припинила своє існування, у майбутньому виникне нова конфедерація десяти країн, які становитимуть відновлену Римську імперію на чолі з антихристом. Це і є десять пальців і десять рогів із пророцтва Даниїла.

Доволі часто спадкоємці Риму намагалися відродити колишню єдність Римської імперії. Це відбувалося багато разів протягом історії. Одна з самих перших спроб була вжита королем Карлом Великим, якого папа римський Лев III під час різдвяної меси 799 р. коронував з титулом «імператор римлян». Нащадками священної Римської імперії себе проголошували німецькі імперії, наприклад, Адольф Гітлер в ХХ ст..

І взагалі, якщо уважно подивитися, то дух Риму, його атмосфера, продовжує існувати в світі. Римська символіка широко поширена в багатьох країнах.

КАМІНЬ – БОЖЕ ЦАРСТВО

«А за днів тих царів Небесний Бог поставить царство, що навіки не зруйнується, і те царство не буде

віддане іншому народові. Воно потовче й покінчить усі ті царства, а само буде стояти навіки. Бо ти бачив, що з гори відірвався камінь сам, не руками, і потовк залізо, мідь, глину, срібло та золото» (Дан.2:44-45).

Це царство має кілька особливостей:

По-перше, це Боже царство: «А за днів тих царів Небесний Бог поставить царство».

По-друге, це непорушне царство, яке «навіки не зруйнується, і те царство не буде віддане іншому народові».

По-третє, це всепереможне царство, вічне у своїй тривалості: «Воно потовче й покінчить усі ті царства, а само буде стояти навіки».

Про яке Царство йде мова? Деякі вчені (наприклад, Янг, Лейпольд) стверджують, що у віршах 44-45 йдеться про духовне Царство Христа в серцях віруючих, яке розпочалося з Його першим пришествям. Інші коментатори (наприклад, Арчер, Уіткомб, Вуд, Уолворд) стверджують, що Царство, про яке йдеться, - це фізичне правління Христа на землі, яке розпочнеться відразу після Його другого пришествия. Звідси випливає, що якщо панування, описане в вірші

44, відноситься до особистого, земного царства Христа, встановленого під час Його другого пришествия, то остання частина статуї повинна представляти земну імперію, що існуватиме безпосередньо перед поверненням Христа. В цьому випадку це не міг бути Стародавній Рим.

На користь буквального, земного, Тисячолітнього Царства можна привести наступні аргументи:

- Це царство змінює попередні земні царства, а це означає, що і воно буде земним і фізичним за характером, як вони.
- Боже царство встановиться, коли римська імперія складатиметься з десяти підцарств і правителів («за днів тих царів»), чого не можна сказати про римську імперію часів Христа.
- Боже Царство не існує паралельно з земними царствами, а хронологічно настає після них.
- Текст змальовує його заснування, як стрімкий і вирішальний удар, що розтрощив усі інші царства. Тобто Камінь стане горою раптово, а не поступово. Подібного не було при встановленні духовного царства Христа; до речі, Римська імперія насолоджувалася висотою

своїєї могутності вже після Його смерті. Але коли Христос у силі повернеться встановити 1000-літнє панування, царства цього світу належатимуть Богові й Христу, а Він правитиме вічно.

- Царство Боже зображене як зростаюче і наповнює всю землю. Церква Христова ніколи не панувала у світі до такої міри, але у тисячолітньому правлінні Христа буде.

Отож, камінь, який символізує Царство Месії, знищить всі інші царства, що є незаперечним доказом того, що Бог перевершує людей в царюванні. Тут варто зазначити, що ключовим аспектом старозавітної есхатології є якраз майбутнє царство, яке Бог встановить на цій землі і яке триватиме вічно. Ми це бачимо і тут в Даниїла 2, а також в Ісаї 2:2-4, Михея 4:1-8 і т.д..

Цар звеличує Даниїла і Бога

Тлумачення сну привело до двох результатів (2:46-49)

Звеличення Даниїла

поклоніння

«Тоді цар Навуходоносор упав на своє обличчя й поклонився

Даниїлові, і наказав приносити йому хлібну жертву та любі пахощі!» (2:46).

Арамейське ܠܐܝܠܐ (*segid*) зазвичай означає поклоніння божеству. Як пояснити те, що Даниїл прийняв таке поклоніння? Можливо, це можна пояснити так: намір Навуходоносора цілком міг полягати в тому, щоб вшанувати Бога Даниїла, вшанувавши Його слугу (2:47). Тобто він наказав принести ці жертви Даниїлу як представнику Бога Яхве. Дане тлумачення підтверджується тим, що Даниїл, ймовірно, ніколи б не прийняв поклоніння собі.

подарунки – «Тоді цар звеличив Даниїла, і дав йому численні дарунки...» (2:48a).

посада

«...і вчинив його паном над усім вавилонським краєм, і великим провідником над усіма вавилонськими мудрецьми» (2:48b). Високе становище Даниїла було подвійним: він керував ключовою провінцією в імперії, до якої входила столиця, Вавилон, і був призначений головним радником царя з владою над іншими мудрецьми.

прихильність – «А Даниїл просив від царя, і він призначив над справами вавилонського краю

Шадраха, Мешаха та Авед-Него, а Даниїл був при царському дворі» (2:49).

Висновок: Бог звеличує вірних Йому людей.

Звеличення Бога

«Цар відповів Даниїлові та й сказав: Направду, що ваш Бог це Бог над богами та Пан над царями, і Він відкриває таємниці, коли міг ти відкрити оцю таємницю!» (2:47). Навуходоносор визнає Бога Даниїла верховним Богом усіх богів. Він поки не став монотеїстом (який визнає лише одного Бога), це стане ясніше з наступного розділу, але визнає Бога Даниїла правлячим усіма іншими богами. Іншими словами, він признав,

що Бог Даниїла перевершує в Своєму царюванні навіть можновладних з людей. Отже, вірність Даниїла послужила Божій славі!

Уроки третього розділу: цей розділ розкриває три важливі істини про Бога:

Бог, а не людина, є сувереном у світових справах. Бог Біблії є Господом історії і володарем над усіма земними владами. Він суверенний над царями і справами всієї землі.

Суверенний Бог має план для світу.

Бог впорядковує історію згідно зі Своїм планом.

(продовження у наступному номері журналу)

Бібліографія

Мак Артур, Джон. *Учебная Библия с комментариями Джона Мак Артура*, СЕО, 2004.

Пентекост, Дж. Дуайт. Книга пророка Даниила. *Толкование ветхозаветных книг от книги Исаии по книгу Малахии*. Ред. Платон Харчлаа. Ашфорд, Коннект.: Славянское миссионерское издательство, 1996.

Уирсби, Уорен. *Комментарий на Ветхий Завет. Том 2: Ездра-Малахия*. Перевод с английского... О. А. Рыбакова. Санкт-Петербург: «Библия для всех», 2011.

Уолтон, Х. Джон, Метьюз, Х. Виктор, Чавалес, У. Марк. *Библейский культурно-исторический комментарий в двух частях. Часть 1: Ветхий Завет*. Ред. Т. Г. Батухтина, перевод с

англ. Т. Г. Батухтина и А. П. Платуновой. Санкт-Петербург: Издательство «Мирт», 2003.

Brown, Francis. Rolles, Samuel. Driver and Charles Augustus Briggs. *Enhanced Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*, Strong's, TWOT, and GK References Copyright 2000 by Logos Research Systems, Inc., electronic ed. Oak Harbor, WA: Logos Research Systems, 2000.

Beeke, Joel R and Smalley, *Reformed Systematic Theology*, Volume 1: Revelation and God. Published by Crossway, 1300 Crescent Street, Wheaton, Illinois 60187, 2019.

Baldwin, Joyce G. *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*, 5 vols. Ed. by Willem F. VanGemeren. Grand Rapids, MI: Zondervan Publishing House, 1998.

Chase, Mitchell L. *ESV Expository Commentary, Volume 7: Daniel–Malachi*. Copyright © 2018 by Crossway, Published by Crossway 1300 Crescent Street Wheaton, Illinois 60187, 2018.

Ferguson, Sinclair B. and Ogilvie, Lloyd J, vol. 21. *The Preacher's Commentary Series, Volume 21 : Daniel, Formerly The Communicator's Commentary*, The Preacher's Commentary series. Nashville, Tennessee: Thomas Nelson Inc, 1988.

Gesenius, Wilhelm and Samuel Prideaux Tregelles. *Gesenius' Hebrew and Chaldee Lexicon to the Old Testament Scriptures*, Translation of the Author's *Lexicon Manuale Hebraicum Et Chaldaicum in Veteris Testamenti Libros*, a Latin Version of the Work First Published in 1810-1812 Under Title: *Hebräisch-Deutsches Handwörterbuch Des Alten Testaments*.; Includes Index. Bellingham, WA: Logos Research Systems, Inc, 2003.

Holladay, Lee, William. Ludwig Köhler and Ludwig Köhler. *A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*. Leiden: Brill, 1971.

Packer, J.I. Tenney , Merrill and White, William. *Nelson's Illustrated Manners and Customs of the Bible*. Nashville: Thomas Nelson, 1997.

Longman III, Tremper. *The NIV Application Commentary: Daniel*. Grand Rapids, MI: Zondervan Publishing House, 1999.

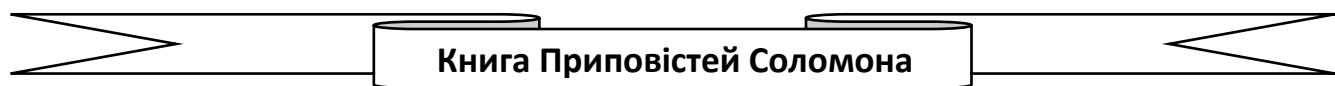
Miller, Stephen R., vol. 18. *Daniel, Includes Indexes*, The New American Commentary. Nashville: Broadman & Holman Publishers, 2001.

ЕКСПОЗИЦІЯ КН. ПРИПОВІСТІ СОЛОМОНА. (ПРОДОВЖЕННЯ)

*Автор: Олександр Стиренко, MDiv
пастор церкви ЄХБ «Відродження» м. Гнівань
Декан та викладач ВБС*

Книга приповістей Соломона починається з передмови або прологу до всієї книги. Літературна форма цього вступу дуже схожа до інших прологів книг мудрості древнього Сходу. Багато текстів Східної мудрості, особливо єгипетські, починаються з аналогічних вступних заяв.

З першого вірша дається назва цієї книги «Приповісті Соломона», в наступних віршах 1:2-6 дається більш розширене пояснення, яке дає зрозуміти, що це не просто збірка характерних творів, а цілий курс навчання життєвої мудрості. В цьому відрізку автор готує до читання книги загалом: дається назва книги; викладено тему книги, яку можна виразити в двох словах - здобуття мудрості; мету книги де показано контраст між премудрістю та нерозумністю; і на завершення ключовий вірш 1:7 - богословське обґрунтування своєї книги.

Книга Приповістей Соломона

Назва книги (1:1)

Книга мудрості починається з визначення її автора – «Соломона, сина Давидового, царя Ізраїлевого». Дослідження біографії царя Соломона відкриває джерело його мудрості. Після смерті Давида, батька Соломона, Бог особисто звернувся до нового

царя: «Проси, що Я маю дати тобі!» (1 Цар. 3:56).

Відповіддю Соломона була смиренність та вдячність за Божу вірність його батькові. Потім цар звернувся з проханням: «Дай же Своєму рабові серце розумне, щоб судити народ Твій, щоб розрізняти добре від злого» (1 Цар. 3:9). Таке прохання було приємне Господу і Він

пообіцяв зробити так, як просив Соломон – *«ось зроблю Я за словом твоїм, ось Я даю тобі серце мудре та розумне, так що такого, як ти, не було перед тобою й не встане такий, як ти, по тобі.»* (1 Цар. 3:12).

Автор книги 1 Царів записав перелік досягнень Соломона (4:20-34), серед всього нагадує, що цар написав 3000 прислів'їв (1 Цар. 4:32). Не вказано, як саме ці приповідки були пронумеровані, також не вказано чи мають зв'язок ці приповідки з даною книгою мудрості, хоча безсумнівно, багато з тих, про які йдеться в 1 Царів, вірогідно включені сюди. Перша фраза чи слово в єврейських Писаннях виступає в ролі заголовка всієї книги. Відповідно перше слово *«приповіді»* (євр. מִשְׁלֵה (mišlē)) дає назву цій книзі. Також використовується більш ширша назва цієї книги *«Приповіді Соломона»*, (євр. מִשְׁלֵה שְׁלֹמֹה (mišlē šlomo)), але не часто.

Єврейський термін *māšal* означає *«порівняння»*, також може означати *«глузування»* (Іс. 14:4), *«загадка»* (Пс.49:4), *«алегорія»* (Єзек. 17:2-10) або *«прислів'я»* (Повт. Зак. 28:37) в залежності від контексту. Тому *māšal* може відноситись не тільки до однієї форми мудрих

висловлювань, але до форм, які більш розлогі у висловлюванні.

З літературної точки зору Приповідки, прислів'я – це короткі висловлювання, в яких декількома словами виражені практичні істини, які торкаються всіх аспектів повсякденного життя.

Тема та мета книги (1:2-6)

В цих віршах автор розкриває задум книги. Тема та мета тут дуже щільно переплітаються. Книга Приповістей не залишає читачів жодних сумнівів щодо її мети. Після підпису, який пов'язує книгу з Соломоном (1:1), автор чітко висловлює свій намір щодо читача.

Вісім ключових слів *«мудрість»*, *«карність»*, *«розум»*, *«напоумлення»*, *«праведність»*, *«право»*, *«простота»*, *«розважність»* в 1:2-6 часто повторюються в книзі Приповістей, якщо ж об'єднати їх всіх то отримаємо картину, що Соломон мав на увазі під *«премудрістю»*. В цих віршах подається сукупність цілей цієї книги.

Навчити мудрості (1:2-3a)

На початку списку цілей книги - навчити людей мудрості. Слова *«мудрість»* – *«технічна майстерність»*,

здібність». Слова «мудрість» і «мудрий» пронизують пролог і решту книги. Щоб по-справжньому зрозуміти книгу Приповістей, важливо усвідомити це фундаментальне поняття. Оскільки мета книги, зрештою, полягає в тому, щоб зробити, читача, мудрим, очевидно, що важливо розуміти природу мудрості, щоб отримати користь від читання книги.

Цей ключовий для книги Приповістей термін «мудрість» у стародавні часи означав насамперед практичне знання, тобто знання про те, як будь-що робити правильно. Мудрим називали майстерного ремісника, який знав тонкощі свого ремесла і умів добре виконувати свою роботу. Мудрість була дана будівельникам скинії, *«щоб вміти зробити всяку роботу»* (Вих. 36:1).

У сфері повсякденної поведінки, про яку говорить Книга приповістей, мудрість - це знання про те, як поступити правильно по відношенню до людей і Бога. Мудрість книги Приповістей – це мудрість практичної праведності.

Мудрість - це багате поняття, і його нелегко узагальнити. Читач буде розвивати розуміння цього поняття в міру того, як читає цю книгу. Але є основна ідея, що мудрість - це вміння

жити. Це знання, яке допомагає людині знати, як діяти і як говорити в різних ситуаціях. Мудрість передбачає вміння уникати проблем і вміння справлятися з ними, коли вони з'являються. Мудрість також включає в себе вміння інтерпретувати усну та письмову мову інших людей, щоб правильно реагувати на те, що вони нам говорять.

Як зазначалось вище в основі книги Приповістей лежить слово «мудрість», але це слово підтримується великою колекцією слів та ідей. Вивчення цих слів розкриває повне розуміння того, що таке мудрість:

«карність», – «виправлення», «покарання» (1:2а); означає дії, направлені на виховання і виправлення людини, тобто на ставлення та покарання. Оскільки автор розкриває цілі книги, йдеться більшою мірою про повчання. Проте в інших місцях Книги приповістей це слово може ставитись і до покарання;

«розуміти», і «розум – в єврейській мові це однокорінне слово з попереднім (1:2б), що відображено в перекладі І.Огієнко *«розсудні слова»* (1:2в); Можливо, найближчими до мудрості за значенням є слова *«розуміння»* і *«знання»*. Ці слова

вживаються так часто, що цілком ймовірно, що вони є загальними термінами. Вони можуть підкреслювати знання або розуміння фактів так, як Һокта цього не робить. Як згадувалося вище, «мудрість» Һокта не зосереджена на інтелектуальному знанні, але слова «розуміння» і «знання» нагадують нам, що таке знання є важливим аспектом мудрості. Натомість ідея абстрактного знання або знання просто заради знання не цінується в книзі Приповістей. Справжнє знання завжди має певну мету і перебуває у стосунках з іншими людьми та Богом.

«напоумлення мудрости», фразу, яку необхідно розглянути разом тому, що ці слова в єврейському тексті пов'язані між собою граматично. Слово, перекладене як «мудрости», означає «розуміти, бути проникливим» (HALOT, 1329). Абс. інф. тут виконує функцію субстантиву, тобто поводить як іменник зі значенням «розуміння, проникливість, премудрість». Слова пов'язані між собою відносинами родового відмінку: повчання (чого? що має відношення до чого?) проникливості, тобто «настанова в проникливості» Біблійне слово «*проникливість*» може також означати «мати прозріння» і відноситься до моменту розпізнавання

істинної природи ситуації. Це розпізнавання дозволить мудрій людині діяти або говорити у відповідний спосіб. Розсудливість ретельно обмірковує ситуацію, перш ніж поспішати щось робити. Також вона передбачає холонокровність.

Навчити правильної поведінки (1:36)

Три іменники другого рядка цього вірша «*праведність, права, простоти*» не є часткою попереднього сполученої послідовності, а приєднуються до неї у вигляді додатка. Цю конструкцію можна витлумачити так, що «напоумлення мудрости (у проникливості)» - це головна думка, а наступні три іменники її розвивають. Тобто духовна проникливість виявляється у праведності, праві та простоті.

«праведність», - за звичай в розумінні виконання Божих заповідей, особливо по відношенні до інших людей.(HALOT, 1004-1005).

“*право*” – у самому загальному сенсі означає «суд», «судове рішення», «справедливість», «судове право» (перекл. Огієнко «право», правові відносини). Суд повинен встановлювати справедливі відносини між людьми та відновлювати соціальний порядок, тому це слово

часто стосується чесної, справедливої поведінки.

“*правота*” – «рівний шлях» вказує на прямоту шляхів (HALOT, 578), тобто правильність вчинків, чесність, правоту.

Ці три слова описують дії, які є правильними, справедливими і чесними. Це етичні терміни, і, читаючи далі, ми побачимо, що не можна володіти ними без мудрості, як і мудрістю без праведності, справедливості та чесноти. Іншими словами, мудрість у Приповідях - це етична якість. Мудрий на боці добра.

Отже, у пролозі сказано, що мета книги Приповістей - представити мудрість, а пов'язана з нею лексика прологу дає багату картину того, що означає бути мудрим.

Надати мудрості, недосвідченим (1:4)

Перша частина (1:2-3) звернена до «народу» в цілому, хоча цього не зазначено. Але решта прологу, розділена на дві частини, вказує на вузьчі групи читачів, а також як ще одну мету цієї книги. Перші - це простодушні, яких також називають молодими.

«*Простодушні*», слово в євр. мові – означає людину без досвіду і знання, які б могли його зберегти від небезпеки (пор. HALOT, 989). Простодушні не є ні мудrimi, ні нерозумними. Вони, в певному сенсі, несформовані. Звичайно, вони можуть робити дурниці і пізніше в книзі (наприклад, Прип. 1:22) іноді будуть згруповані з «нерозумним» або «насмішником». Але різницю між простодушним і дурнем або насмішником можна підсумувати одним словом: здатність до навчання. Дурні «*погорджують мудрістю та напучуванням*» (1:76), але простодушні будуть слухати. Сучасне слово, яке описує простодушних у цьому контексті – «незрілі». Мета книги Приповістей для цієї групи - розвивати їх як людей, що йдуть правильним шляхом.

Надати мудрості, зрілим (1:5-6)

Друга особлива група, згадана в пролозі, - це мудрі або, краще сказати, зрілі. Вони теж можуть отримати користь від книги. Вона дасть можливість мудрим «*примножити науку*» і здобути «*мудрих думок*». Зріла мудра людина набуває дедалі більшої здатності розуміти розумом Божу мудрість, яка стосується її конкретних

обставин. Вона отримує розуміння життєвих справ.

Зокрема, мудрий покращить здатність до інтерпретації (тлумачення), і автор книги перелічує такі типи приказок:

«прислів'я», «приповідь», – те саме слово що стоїть на початку книги «приповіді Соломона»;

«загадкове говорення», «алегоричний вираз» – термін, який зустрічається в Старому Заповіті всього два рази (кн. Ав. 2:6 «загадки насмішливі» перекл. І. Огієнко). Це слово означає одну з форм мудрих поетичних висловлювань, якими мудреці наставляли народ, який збирався навколо них;

«слова мудреців» - мудрі висловлювання;

«загадки», - означає будь-яку загадку (HALOT, 309). Можливо, сюди відносяться не тільки каверзні питання, що використовуються для розваги, але й філософські загадки - складні питання про сенс буття та устрій життя. Цим же терміном є алегорія, яку Бог пропонує Ізраїлю в Єз.17:2, а також палацові інтриги у Дан. 8:23.

Сама книга Приповістей сповнена складних висловів і часом загадок. Вона наповнена образами, які за своєю природою є непрямомовною.

Читання самої книги Приповістей вимагає навичок, які можна назвати мудрістю, а пролог присвячений тлумаченню писань. Коли ми глибше зануримося в книгу, то побачимо, що для ефективного використання книги потрібно набагато більше, ніж здатність просто читати і розуміти слова на сторінці. Мудра людина - це та, яка знає, коли і як застосувати ту чи іншу притчу.

Мудрі люди знають не тільки, як тлумачити слова, сказані іншими людьми, але й як тлумачити самих людей і, ширше, ситуацію, в якій вони опинилися.

Приповіді стверджують, що вони можуть покращити нашу здатність до інтерпретації (тлумачення). Оскільки все життя пов'язане із роз'ясненням.

Зрештою, книга Приповістей призначена для всіх - але за одним важливим винятком. Нерозумний виключений. Можливо, точніше було б сказати, що дурні виключають самих себе. Але чому? Відповідь приходить,

коли ми розглянемо останній, кульмінаційний вірш прологу.

Богословське підґрунтя мудрості (1:7)

Останній вірш прологу (1:7) те, що було названо девізом книги: *«Страх Господній початок премудрости»*. Більш дослівний переклад *«...початок знання»*, – «знання», «вміння», «здатність». Іншими словами немає мудрості без Бога. Мудрі повинні бути відкритими до основоположної ролі Бога у світі і в їхньому житті. Нерозумний виключений, тому що *«Безумний говорить у серці своїм: Нема Бога!»* (Пс.14:1).

Страх Господній, який так часто рекомендується в цій книзі, - це не той страх, який має в собі муку; але той страх, який з'єднаний з вірою, яка не дає страху занурюватися в зневіру. Це страх завдяки якому людина схильна жити перед Богом так, щоб догодити Йому і відкладати подалі все, що викликає і ображає Господа слави. Благоговійний страх, який не відштовхує від Господа, а навпаки, більше притягує до Нього. Страх який не протирічить любові, а направляє любов в правильне русло. Такий

священний страх заохочує до слухняності, тому і є початком всякого пізнання істини.

У той час як страх Господній є «ключем до цього скарбу», шлях нерозумного полягає в тому, що вони *«погорджують мудрістю та напучуванням»*. Вперше ми знайомимося з «нерозумним», персонажем, який неодноразово згадуватиметься в цій книзі. «Нерозумний», «дурний», «дурень», «простак» – самовпевнені дурні, для них душевні тонкощі чужі, відкидають Бога і мудрість, якою Він є джерелом.

Значення та критерії мудрості 1:8–9:18

Перші дев'ять розділів книги Приповістей, містять інструкції, заклик батька чи викладача, що є своєрідним «вступом» до наступного матеріалу – колекції коротких висловлювань. В цій частині містяться загальні моральні принципи мудрості та кілька виступів персоніфікованої мудрості. Виклад відбувається в стилі батьківської розмови з сином, які ілюструють та спонукають учня зробити належний вибір між мудрістю та дурістю.

Уникати злих товариств 1:8-19

Коли сучасний читач відкриває книгу Приповістей, він намагається зрозуміти, що вона говорить. Але не можливо зрозуміти написаного до кінця, якщо не визнати, що в дуже важливому сенсі книга Приповістей звернена не до нас. Вона звернена до «сина».

Заклик до сина 1:8-9

Початок цього першого дискурсу починається зі слів

«Послухай, мій сину...» (1:8).

Протягом усієї книги той, хто говорить, дає зрозуміти, що він звертається до свого сина (1:8, 10, 15 і далі). У книзі Приповісті слово «син» - вживається шістдесят разів, а фраза «мій син» - двадцять три.

Промовець ідентифікується як батько, і він дає поради своїй дитині про те, як жити, уникати пасток і досягати успіху. Динаміка батька і сина дуже поширена в текстах мудрості не лише в Ізраїлі, але й у літературі сусідніх народів. Приповісті саме і відносяться до цього жанру літератури; батьківські настанови для сина.

Чи це біологічні стосунки, чи стосунки майстра й учня? Зрештою, старший досвідчений книжник назвав би своїх учнів синами. З цієї причини можна знайти ряд вчених, які вважають, що в книзі Приповістей ми маємо старшого мудреця, який розмовляє зі своїм учнем, готуючи його до майбутньої кар'єри вчителя мудрості в Ізраїлі. З цим можна погодитись бо книга Приповістей містить велику кількість матеріалу, який є доброю порадою для молодого мудреця у царському дворі.

Але є одне доповнення, книга містить мову та поради, які найприродніше впливають із сімейного середовища. Крім цього у 1:8б є тонкий натяк, батько згадує присутність матері: *«...і не відкидай науки матері своєї...» (1:8).*

Завдяки додаванню слова «матері», біологічна сім'я є головним об'єктом згадки. Дім є основним місцем для моральних настанов. У всій Книзі Приповістей тягар відповідальності за моральне навчання дітей мудрості лежить на батькові, але мати також бере участь у цьому процесі, і діти повинні поважати її. Оскільки п'ятнадцять з двадцяти трьох випадків вживання слова «син мій» з'являються в розділах 1-9, можливо,

цей розділ спочатку слугував текстом для морального повчання батька своєму синові.

Але найкраще розуміти, що книга Приповістей - це збірка мудрих висловлювань з різних середовищ: сім'ї, двору та інших місць. Але звідки б вони не походили, у своєму теперішньому контексті вони звернені до сина. Отже, передбачуваний читач/слухач - це син, молодий чоловік. Усвідомлення цього допомагає нам зрозуміти природу порад, які даються в першій частині книги, і вплив образів, що оточують Жінку Мудрість. Щоб правильно прочитати цю книгу, ми повинні поставити себе на місце первісного слухача, молодої людини.

Повчання для «сина» буде служити для нього гарною прикрасою *«вони бо хороший вінок для твоєї голови, і прикраса на шию твою»* (1:9). Моральна краса, яка стане помітною, якщо слідувати порадам, даним у попередньому вірші, тут символізується предметами, що помітно прикрашають людину:

«хороший вінок» означає красивий, благодать або милість. Простий сенс полягає в тому, що послух батьківським настановам буде

як прекрасна корона чи обруч на голові того, хто його виконує.

«прикраса на шию твою», (пор. Дан. 5:29, де розповідається, що Валтасар, щоб вшанувати Даниїла, наказав почепити йому на шию золотий ланцюг. Знаки влади і пошани зазвичай демонструвалися якоюсь помітною прикрасою на шії.

Значення цілого зрозуміле: слухняність батьківським настановам буде для твого характеру і репутації тим, чим для людини є діадеми і намисто пошани. Іншими словами: Це зробить тебе помітним і викликатиме захоплення твоїми чеснотами.

Привабливість шляху грішників 1:10-14

Життя людей, а особливо молодого покоління повне спокус. Молоді люди, як правило, схильні прислухатися до порад, але через зіпсованість людської природи вони більше схильні дослухатися до поганих порад, ніж до добрих.

Батько описує гіпотетичну ситуацію *«як грішники будуть тебе намовляти»* (10а), він припускає, що син може потрапити під вплив злого товариства. Відповідь на схиляння до вчинення злого має бути категорична

«то з ними не згоджуйся ти» (10б). Навіть, якщо аргументи злих намовників будуть доволі привабливими.

Тому, закликавши їх до благоговіння і послуху Богові та батькам, він переходить до застереження, щоб вони не слухали звабливих слів спокусників до гріха, вірш. 10-19.

Свій злочин «грішники» описують не складними діями (вв.11-14), це швидкі та легкі гроші. У них вже складений план, вибрана жертва (в.12), все вкрадене буде поділено чесно, порівну (в.14). Швидко та легко збагатитись, це бажання багатьох людей в цьому світі, люди готові поступитись моральними принципами, щоб отримати легкі та швидкі гроші.

Як повинен діяти молодий чоловік, коли йому роблять такі спокусливі пропозиції?

Батькові настанови 1:15-19

Батьківська мудрість тепер промовляє до вух, у яких все ще дзвенить спокусливе запрошення грішників. «Сину мій» повторює заклик, з якого починається цей розділ у 10-му вірші. Його включення додає тону благальної серйозності, маючи на

увазі, що йти дорогою грішника означає відвернутися від сім'ї. «Не ходіть дорогою» (1:15) є протилежністю до запрошення «Ходімо з нами» (в.11).

Молоду людину підводять до критичної межі. Він повинен вибрати між істиною і помилкою, світлом і темрявою, праведністю і гріхом. Піти в один бік означає відкинути його протилежність. Зволікати з рішенням - означає прийняти рішення.

В тексті 1:15-19 батько дає сину, три застереження, як не піддаватись на такі спокуси. По-перше, «спини ногу свою від їхньої стежки» - подивитись, який це насправді шлях, чи приносить добро чи зло насправді «біжать їхні ноги на зло» (15-16).

По-друге, зі спокусами неможна загравати, бо всі спокуси в кінцевому результаті ведуть до пастки. Тут використано ілюстрацію пастки птахолова.

Птахів, як і тварин, ловили за допомогою сіток. Але в пастці обов'язково використовується елемент несподіванки, бо навіть німа тварина не піде на небезпеку свідомо (17-19). Цієї мудрості не розуміють ті, кого захопила жадібність до наживи (вірші 13-14). «Хто хоче розбагатіти, той

потрапляє в ... пастку» (1 Тим. 6:9). Сумна іронія полягає в тому, що пастка є їхньою власною. Той, хто кидається з головою в жадібність, доводить, що він менший за пташиний розум.

Пориви грішників саморуйнівні. Те що вони прагнуть зробити з іншими відбудеться з ними. Мета, яку вони створюють для інших, стає їхньою власною. Якщо людина не слухається Бога і робить зло іншим, вона шкодить тільки собі, *«хто заздрий чужого добра: воно бере душу свого власника!»* (19).

Не опиратися мудрості 1:20-33

«Кличе мудрість на вулиці, на площах свій голос дає...» (1:20). Гріх сказав своє слово (вірші 8-19), тепер мудрості дозволено підняти свій голос. У віршах 20-33 мудрість уособлюється в образі жінки, яка запрошує всіх прислухатися до її заклику до життя. Мудрість подібним чином уособлюється в книзі Приповістьях.

В цьому вірші слово «мудрість» в євр. тексті стоїть у множині – щоб підкреслити інтенсивність та всеосяжність – «всеохоплюючої,

красномовної, правдивої та піднесеної мудрості»

Місце пробування Мудрості 1:20-21

Цей відрізок Приповістей де мудрість персоніфікується, як людина «жінка», яка стоїть на вулиці і «проголошує», подібно царському глашатаю (в. 21).

Зверніть увагу, де вона звертається: *«на вулиці»* та *«на площі»*. Це були публічні місця, де буденність життя вирувало кожного дня.

«Площа» була відкритим простором перед міською брамою, де люди збиралися для ведення громадських справ. Це було безпечне місце для підписання контрактів і укладання угод, оскільки свідки були легкодоступні.

«Вулиці» сповнені метушні, шуму, плутанини та хвилювань, люди кричать і волають, виконуючи свої щоденні справи.

Жінки не відігравали помітної ролі в суспільному житті, і те, що одна з них підняла голос на публічний крик, було вкрай незвично, що привертало увагу. Вона, мабуть, має сказати щось дуже важливе!

Мудрість не лише для гордовитих академічних залів, але й для життя на вулицях. Мудрість працює в повсякденному світі дому, роботи, гри та життєвих труднощів. Її заклик універсальний; кожен може прийти і прийняти її.

Найпростіший і найпоширеніший спосіб виправдання, коли зробив щось неправильно є незнання. Але в цій частині приповістей таке виправдання неявно відкидається. Мудрість не є прихованим скарбом.

Мудрість звертається до нерозумних та насмішників 1:22-30

Тепер, після двох віршів підготовки, ми нарешті чуємо заклик мудрості. Мудрість апелює до всіх, навіть до тих хто свідомо ігнорує її.

Звертається до трьох різних груп 1:22

«нерозумін», або «прості» - це ті, хто довірливі, недосвідчені і наївні (1:2). Вони люблять виявляти свавілля і діяти безвідповідально (Прип. 1:32). Вони схильні бути легковажними по відношенню до інших. Вони витрачають своє життя в гонитві за тим, що не має значення. Ми всі починаємо з наївності простоти. На

цьому етапі прості люди ще доступні і можуть бути врятовані від течії своєї нерозумності.

Друга група, до якої звертається мудрість, - це «насмішники». «Насмішник», «балакун» – означає людину, яка в гордості своїй насміхається над іншими людьми, законом, настановами. Насмішник - це вже не простака, який з цікавістю досліджує безумство тут і там, а той, хто утвердився у своєму зневажанні всякого авторитету . Сумний вирок, який чекає на насмішника, полягає в тому, що Бог, з якого він насміхався, врешті-решт відплатить йому тим же (Прип. 3:34).

Третя група - це «безглузді». Це найпоширеніший термін для позначення дурня у Приповідях, використовується 49 раз. Він вказує на того, хто є тупоголовим і впертим. Справа не в тому, що дурень дурний, а в тому, що він, відмовившись прислухатися до мудрості своїх батьків, обрав саморуйнівний погляд на життя. Джерелом його проблеми є духовний, а не розумовий недолік.

Заклик прислухатись до повчання 1:23

«Зверніться до ви до картання мого...» (1:23)

Вона докоряє людям за те, що вони люблять безумство й ненавидять знання, і закликає їх прислухатися до її застережень, ст. 20-23.

Дієслова відмови в 22, 24, 25 ставлять проблему в залежність виключно від особистого вибору людини.

Наслідки відкинення мудрості 1:24-31

Вона представляє наслідки того, що їх не слухають і відкидають; і заявляє, що в майбутньому вона залишиться байдужою до їхніх криків, коли на них *«привалиться ваше нещастя»* біди.

«кликати будуть мене, але не відповім» (1:28) Нарешті, коли їхні печалі стануть нестерпними, вона пророкує, що вони будуть щиро благодіти їй втрутитися але вона запевняє їх, що залишиться мовчазною і бездіяльною, як і вони, коли вона зверталася до них.

Причини відкинення:

«За те, що науку зненавиділи і не вибрали страху Господнього» (1:29), *«погорджували всіма моїми докорами»* (1:30). Їхньої ненависті до істинного знання та нечестивого відкидання всіх настанов достатньо,

щоб виправдати те, як буде реагувати мудрість на їх благання.

Нерозумний *«не хотів»* прийняти поради і *«погорджував»* відкинув докір. Ця нездатність *«прийняти»* означає небажання підкорити свою волю зобов'язанням або проханням. Насмішник зневажає не тільки Божі заповіді, але й Самого Бога.

«І тому хай їдять вони з плоду дороги своєї, а з порад своїх хай насищаються» (1:31)

«плід» - це метафоричне посилення на наслідки нашого вибору. Переживання негативних наслідків своїх вчинків часто називають поїданням плодів своїх дій.

«насищаються» - слово, яке зазвичай використовується для опису здорового і приємного задоволення від їжі або Божих благословень. Однак воно також використовується в негативному, майже сатиричному значенні, як посилення на пересичення наслідками гріха.

Зверніть увагу, що стало причиною цього їх власний шлях і власні поради. Нерозумний не приймає порад від інших, а особливо від Бога. Замість цього він сліпо

вірить у правильність своїх шляхів і йде до загибелі.

Підсумок власного вибору (1:32-33)

Ці вірші підсумовують і завершують всю промову мудрості. Цей вірш підсумовує кінець нерозумного, а наступний - безпеку того, хто приймає мудрість. Два терміни «відступство» і «безпечність (самонадійність)» - це вибір, який засуджує нерозумного.

«відступство», - завжди використовується в інших місцях для позначення відступництва від Ягве. Тут нерозумний повертається спиною до мудрості і йде геть, не усвідомлюючи, що його відступництво веде до смерті.

«безпечність (самонадійність)» - описує ставлення безтурботності та фальшивої безпеки. Нерозумний вважає себе в безпеці аж до того моменту, коли на його голову прийде суд. Такою була позиція Содому аж до того дня, коли Бог знищив їх (Єзек. 16:49).

Характер тих, хто веде себе на суд, видно з імен, які їм дають: «наївні» і «нерозумні». Їхні шляхи

«вбивають» і «знищують» їх. Ставлення людини до Бога і Його мудрості - це не просте питання вподобань, а вічне питання життя і смерті. Відкидати мудрість - це духовне самогубство.

На завершення мудрість оголошує:

«А хто мене слухає, той буде жити безпечно, і буде спокійний від страху перед злом!» (1:33)

З цього конкретного погляду (1:32-33) дивлячись на їхні вчинки та їхню подальшу приреченість автор виводить важливу загальну думку: відраза дурнів до мудрості та їхні духовні лінощі врешті-решт призведуть до їхньої повної загибелі; тоді як ті, хто вчасно прислухається до повчань, житимуть у безпеці та спокої, без жодного страху перед злом.

(продовження в наступному номері журналу)

Книга Приповістей Соломона

Бібліографія

- _____. *Толкование Ветхозаветных Книг От Книги Исаии По Книгу Малахии*. Edited by Платон Харчлаа. Translated by Ирина Черевата. CEO, 1996.
- _____. *Толкование Ветхозаветных Книг От Первой Книги Царств По Книгу Песни Песней*. Edited by Платон Харчлаа. Translated by Ирина Черевата. CEO, 1993.
- Barry, John D., David Bomar, Derek R. Brown, Rachel Klippenstein, Douglas Mangum, Carrie Sinclair Wolcott, Lazarus Wentz, Elliot Ritzema, and Wendy Widder. *The Lexham Bible Dictionary*. Bellingham, WA: Lexham Press, 2016.
- Brown, Francis, Samuel Rolles Driver, and Charles Augustus Briggs. *Enhanced Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*. Oxford: Clarendon Press, 1977.
- Firth, David G, and Wilson Lindsay. *Exploring Old Testament Wisdom: Literature and Themes*. Apollos, 2016.
- Garrett, Duane A. *Proverbs, Ecclesiastes, Song of Songs*. Electronic ed. Logos Library System; The New American Commentary. Vol. 14. Nashville: Broadman & Holman Publishers, 2001.
- George, Lawson. *Exposition of the Book of Proverbs*. Vol. 1. Edinburgh; Glasgow; London: David Brown; W. Oliphant; F. Pillans; M. Ogle; Ogle, Duncan, and Co.; J. Nisbet, 1821.
- Gesenius, Wilhelm. *Gesenius' Hebrew and Chaldee Lexicon to the Old Testament Scriptures*. Bellingham, WA: Logos Bible Software, 2003.
- Holladay, William Lee and Ludwig Köhler. *A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*. Leiden: Brill, 2000.
- Kidner, Derek. *Proverbs: An Introduction and Commentary*. Tyndale Old Testament Commentaries. Vol. 17. Nottingham, England: Inter-Varsity Press, 1964.
- Kitchen, John A. *Proverbs: A Mentor Commentary*. Mentor Commentaries. Fearn, Ross-shire, Great Britain: Mentor, 2006.
- Moses, Stuart. *A Commentary on the Book of Proverbs*. New York: M. W. Dodd, 1852.
- Murphy, Rowland E. *Word Biblical Commentary : Proverbs*. . Word Biblical Commentary. Vol. 22. Dallas: Word, Incorporated, 2002.
- Swanson, James. *Dictionary of Biblical Languages with Semantic Domains : Hebrew (Old Testament)*. 1997. Oak Harbor: Logos Research Systems, Inc., 1997.
- Tremper, III, Longman. *How to Read Proverbs*. Downers Grove, IL: IVP Academic, 2002.

- Waltke, Bruce K. *The Book of Proverbs. Chapters 1-15*. The New International Commentary on the Old Testament. Grand Rapids, MI: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 2004.
- Walton, John H. *Zondervan Illustrated Bible Backgrounds Commentary (Old Testament): The Minor Prophets, Job, Psalms, Proverbs, Ecclesiastes, Song of Songs*. Vol. 5. Grand Rapids, MI: Zondervan, 2009.
- Даума, Йохем. *Дорогами Ветхого Завета*. Translated by З.Михайлишин. Vol. 3. Литература Мудрости. Черкасы: Коллоквиум, 2011.
- Мак-Артур, Джон. *Учебная Библия с Комментариями*. Минск: Славянское Евангельское Общество, 2004.
- Прокопенко, А.В. *Библия Для Изучения: Книга Притчей. Аннотированный Перевод*. Vol. 20. Киев, 2021.
- Уирсби, Уоррен. *Комментарий На Ветхий Завет. Ездра - Малахия*. Edited by Ю.А. Цыганков. Translated by О.А. Рыбакова. Vol. II. Санкт-Петербург: Библия для всех, 2011.
- Фі, Гордон Д., and Дуглас Стюарт. *Як читати Біблію книга за книгою: екскурсія з гідом*. Богословська освіта. Херсон: Таврійський християнський інститут; Х.: Мачулін, 2022.

ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВИЙ ЗВ'ЯЗОК ВАЖКОГО ЖИТТЯ ЮДЕЇВ ПІСЛЯ ВАВИЛОНСЬКОГО ПОЛОНУ. ОГІЯ 1:3-11 (ПРОПОВІДЬ)

*Автор: Андрій Бабій, MDiv
пастор церкви ЄХБ «Благодать» м. Вінниця
викладач ВБС та ІБС*

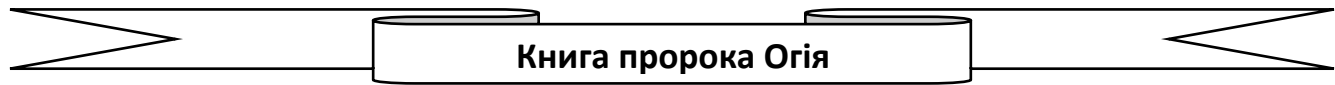
Інколи, в спілкуванні з людьми можна почути 1000 різних причин про те, чому відбувається стільки бід в країні, чому війна, чому корупція, чому знецінюється національна валюта і цей список можна продовжити до безкінечності. Так само у кожного є свої рецепти, як виправити ситуацію. Наприклад, змінити політиків, ввести смертну кару, вступити в Євросоюз, ввести безвіз, вступити в НАТО і тому подібне. Але все це будуть поверхневі і не дієві рішення питань.

В історії Ізраїлю також було багато моментів, коли у них були важкі часи, які посилав їм Бог. Але також Бог посилав до них пророків, які вказували на шляхи виправлення важких часів. Так, нелегкі часи застали євреїв після того, як вони, через благородство Кіра, царя Перського і по волі Божій, повернулися з Вавилонського полону на згарище Єрусалиму. В числі тих 50 тис., які повернулися на чолі з Зоровавелем були священник Ісус та пророки Огій і Захарія. Вони почали приносити жертви і навіть відбудовувати основи храму (Єздр. 3:8-13; 5:16). Але все дуже швидко припинилось через інтриги з самарянами. Так занепад тривав 16 років. Багатші почали ще багатіти, а бідні ще більше бідніли. Але тут Господь посилав до них пророка Огія, який повинен був направити їх в правильне русло, і виправити важкі часи.

Відтак, на початку книги пророка Огія ми можемо побачити те, як Господь працював зі своїм народом через пророка і бажав, щоб їхня духовна, а також соціально-економічна ситуація виправилась. Тому, в уривку Ог. 1:3-11, можна побачити причинно-наслідковий зв'язок важких часів в Ізраїлі, та як їх можна було виправити.

«...³ І було Господнє слово через пророка Огія, говорячи: ⁴ Чи час вам сидіти по ваших домах, покритих кафлями, хоч дім цей збурений? ⁵ А тепер отак промовляє Господь Саваот: Зверніть ваше серце до ваших доріг! ⁶ Багато ви сієте, та збираєте мало, їсте, та не насичуєтеся, п'єте та не напиваєтеся, зодягаєтеся та не тепло вам, а той, хто заробляє, заробляє для дірявого гаманця. ⁷ Так говорить Господь Саваот: Зверніть ваше серце до ваших доріг! ⁸ Виходьте на гору, і спровождуйте дерево, і храм цей будуйте, і в ньому знайду Я вподобу, та буду шанований, каже Господь. ⁹ Звертаєтесь до численного, та виходить ось мало, і що приносите в дім, то розвіюю те. Защо? питає Господь Саваот. За храм Мій, що збурений він, а ви кожен женете до дому свого. ¹⁰ Тому то над вами затрималось небо давати росу, а земля урожай свій задержала. ¹¹ І Я кликав посуху на Край, і на гори, і на збіжжя, і на сік виноградний, і на молоду оливку, і на те, що земля видає, і на людину, і на худобу, і на всю працю рук....», (Ог.1:3-11)

Досліджуючи цей текст, ми можемо виділити **Два Божих заклики до Ізраїлю для виправлення важких часів**. Розуміючи причинно-наслідковий зв'язок важких часів в Ізраїлі, та розуміючи Божі заклики, ми можемо взяти приклад для власного духовного життя.

Книга пророка Огія

I. Заклик переглянути пріоритети (1:3-6).

В 3-му вірші ми бачимо фразу «давар Яхве» (слово Господнє) - В даному тексті воно використовується - 5 разів; у всій книзі в цілому - 25 разів. Це наголошує на автентичності і важливості слів, переданих Огієм від Бога в цій книзі. Також, це свідчить про рішучість пророка не дати людям «забути», з ким вони мають справу, і хто говорить до них.

В 4-му вірші Бог через пророка задає їм риторичне питання: «Чи час вам сидіти по ваших домах, покритих кафлями, хоч дім цей збурений?». Автор питання не чекав відповіді. Вона і так була зрозумілою і однозначною: «Ні, звісно не час!».

Саме цим питанням Бог запрошує до роздумів щодо пріоритетів. Чиї інтереси для них

були найважливішими – свої чи Божі? Щоб відповісти на питання правильно, потрібно зламати знайомі та зручні уявлення про минуле і звертатися до Бога з нагальною щирістю. В Новому Заповіті є схожий докір *«Усі бо шукають свого, а не Христового»* (Фил. 2:21). Така ситуація була і з Ізраїлем.

Четвертий вірш характерний емфатичним порядком слів **«Чи час вам самим сидіти...»**. Він звертає увагу на односторонню природу їхніх інтересів. Використовуючи особовий займенник «аттемам» (самим), Огій підсилює контраст між тим, що вони роблять для себе, порівняно з тим, що нічого не роблять для Бога. Це чітко підкреслює їх перевернуті егоїстичні пріоритети.

Слово «сефунім» (кахлі) в Ог 1:4, швидше за все, означає покриття внутрішніх стін панельною обшивкою, маючи на увазі в першу чергу керівників, а не більшість людей, які були фінансово пригніченими. Можливо і не марно в 1:1 конкретно виділяється юдейський намісник і первосвященик? Намір пророка полягає в тому, що, хоча деякі люди живуть в зручних, і навіть щедро прикрашених житлових приміщеннях, храм Божий, навпаки, лежить у руїнах

і є предметом незацікавленості зневаги з боку народу.

Незважаючи на те, що людям протистояли ворожі настрої сусідів, (Езд 4: 1-5, 24), і люди переживали економічні труднощі (Ог. 1:9-11), їхні небажання лежали в їхній власній байдужості до Господа. Незадоволення Бога виражено в його словах, що відносяться до них: *«цей народ»*, а не *«Мій народ»*. Вони хотіли використати своє багатство для себе, а не для Господа і не для храму.

Їх самолюбне потакання своїм бажанням, на що вказує риторичне питання пророка, демонструвало їх лицемірство та невірні пріоритети. Стіни і стелі, покриті кедром, були характерними для багатих житлових будинків (3 Царя 7: 3, 7; Єр.22: 14). Вони цього добивались для себе, але Божий дім був занедбаний.

Саме тому, Бог закликає їх змінити їхні пріоритети. Він це робить теж нестандартним способом.

Важливо задавати собі питання: Які мої пріоритети? Чи час мені займатись тим, чим я займаюсь, чи слід переглянути щось і внести зміни. Чи не страждає Боже діло завдяки моїм неправильним власним діям?

В 5-му вірші пророк знову підкреслює божественне походження цього пророчого слова: «Так промовляє Господь Саваот». Фразою Зверніть своє серце до доріг ваших, він закликає людей «ретельно продумати свої шляхи». Пророк пояснює їм, що це їх релігійні невдачі викликали їх економічні невдачі. Ця фраза передбачає, що їх шляхи відхиляються від поведінки, що характеризується сумлінністю та послухом. Ця риторична фігура виражає побоювання, що все не так, як повинно бути. Були значні промахи, які ще не були в достатній мірі проаналізовані. Іншими словами пророк говорить: «Подивіться, що відбувається з вами, проаналізуйте, чому все є так як є».

В 6-му вірші виділені п'ять областей економічних невдач, з якими зіштовхнулись євреї. По-перше, рясні сіяння дали лише мізерний урожай; по-друге, не було достатньо продовольства для задоволення голоду; по-третє, вода знаходиться в такій обмеженій кількості, що не може вгамувати спрагу. По-четверте, одяг незадовільної якості і кількості, щоб дати достатній захист від холоду. По-п'яте, заробітна плата має таку мізерну купівельну спроможність, що, ніби

вона була поміщена в гаманці, пронизані дірками. До речі, тут використовується слово у пасивній формі «продирявлений гаманець», що натякає на те, що Господь зробив цю дію. Вона швидко витрачається або просто зникає з поля зору.

Продирявлені гаманці за словами Огія, могло бути ситуацією, коли працівникам виплачували таку неадекватну зарплату, що маленькі монети падали через невеликі дірки в гаманцях працівників.

Така похмура ситуація, як описує Огій, явно позначилася на можливостях людей. Якщо вони були нездатними забезпечити навіть основні життєві потреби, як можна було б очікувати, щоб вони здійснювали значні фінансові витрати і трудові вкладення в такий дорогий проект, як храм?

А найбільш трагічне в цій ситуації те, що вони навіть не задумувались про причини того, чому все це з ними відбувається. Тому пророк і каже: «Зверніть ваше серце до ваших доріг».

Як нам з вами сьогодні можна практично застосувати ці істини? Ця нездатність побачити руку Бога в своїх бідах широко розповсюджена серед

віруючих в наш час; інколи ми не усвідомлюємо впливу гріха, з яким миримося в своєму житті (Ам. 4). Я не стверджую, що всі наші нещастя обумовлені нашими гріхами, але гріх завжди має наслідки (Ос. 8:7).

Віруючим людям слід аналізувати ситуацію і робити правильні висновки, виправляючи пріоритети, свою поведінку або відносини. У разі, якщо чесна самоперевірка підтверджує близькі стосунки з Богом, але все ж проблеми різного характеру існують, швидше за все, вони були послані згідно суверенної волі Божої. За них слід дякувати і миритися з ними подібно до того, як робив це Йов.

В уривку Ог. 1:3-6 ми побачили перший заклик Бога до народу, через який Він показує їх неправильні пріоритети і закликає їх змінити. Бог через пророка Огія не лише закликає їх змінити пріоритети, але Він також закликає їх відбудувати храм.

II. Заклик відбудувати храм. (1:7-11).

В 7-му вірші Пророк ще раз звертає увагу на те, що це не хто інший, а саме Господь, говорить через

пророцьке послання (порівн. вірші 1, 2, 3, 5). І ще раз він настирливо закликає людей переглянути їх шляхи (як у в. 5). Звідси випливає, що належне обдумування їх минулих дій має призвести до зміни поведінки на майбутнє. Бог не просто закликав їх до теоретичних змін. А їх правильні змінені пріоритети повинні вилитись в конкретні правильні дії. А саме, Бог закликає їх до конкретної дії – відбудувати храм. Про це сказано далі, у 8-му вірші.

Пророк дає навіть прості і детальні інструкції де і що їм потрібно шукати Він закликає людей піти на гору і знайти будівельні матеріали, а саме деревину для відбудови храму. Він це робить з допомогою трьох імперативів «**Виходьте** на гору, і **спроваджуйте** дерево, і храм **цей будуйте**». На той час в Ізраїлі було на багато більше дерев, ніж сьогодні. Тому, це було їм під силу. Тут підкреслюється деревина, оскільки каміння, яке теж було необхідне для будівельного проекту, було легко доступне їм і в безпосередній близькості від Єрусалиму. Сьогодні нам точно не зрозуміло, що тут мається на увазі, тому що ми знаємо, що деревина для попереднього храму була імпортована Соломоном з Ливану

(4 Цар. 5:6, 8-10, 13-14). Можливо пророк має на увазі і те, щоб вони звернулись в Ливан. Але, швидше за все, з огляду на їх економічний стан, щоб вони пішли в гори не далеко від Єрусалиму, і знайшли необхідні матеріали.

В 2-й половині 8-го віршу Господь говорить «...і в ньому знайду Я вподобу, та буду шанований, каже Господь».

У результаті їхніх зусиль Господь запевняє їх, що Він буде насолоджуватися відновленою будівлею храму і буде прославитися в ній. Останні два дієслова 8-го віршу найкраще розуміти як те, що дійсно буде результатом, якщо вони послухаються, і виконають те, до чого Бог їх закликав з допомогою попередніх трьох імперативів, що стосуються роботи по перебудові: **«виходьте, спроваджуйте, будуйте».**

Дієслово «насолодитися» є частиною богословської лексики єврейського тексту. Він часто використовується для позначення Господнього благовоління до людей або жертвоприношень. Огій використовує це слово, щоб ствердити про прийняття Господом реконструкції храму. Дієслово «КАВЕД», яке в нас перекладене «буду шанований» краще

зрозуміти тут, в значенні «з'явитися у славі». Контекст показує, що сенс цього слова полягає в тому, що Господь знову буде задоволений, щоб проявити себе в храмі або з'явитися у його славі, як тільки завершиться будівництво. Так, як Його слава колись відійшла від храму, так вона і повернеться,

У вірші 9 пророк зосереджується на двох речах: **по-перше**, Біль про нереалізовані очікування людей. Вони очікували багато в обмін на свою напружену працю та постійні зусилля, але їх очікування не досягли належного результату. **По-друге**, їхня важка праця призводила до низьких врожаїв, гіперінфляції, яка супроводжувалася жахливо низькими доходами, і рівень життя, який занурив багатьох з них у відчай та депресію.

Безсумнівно, в багатьох із них було запитання: «Чому Господь не зупинив усе це?» Багато хто з репатріантів не могли зрозуміти. Вони думали, що Господь нарешті припинив дисциплінарні труднощі, повернув їх в свою землю, і, нарешті, відновив своє благословення для Свого народу. Але ці оптимістичні очікування не були реалізовані ніяким відчутним чином. Замість процвітання відбулася

економічна криза; замість достатку були втрати; замість радості - розчарування через поточні нові труднощі та тривогу щодо майбутнього.

Справедливе питання: «За Що?» або «Чому?».

Відповідь Огія, на їх здивування, полягає в тому, що Господь Сам навів на них всі ці нещастя, а не якимось пропустив це. **Він** розвіював те, що вони приносили в домівки. Це було через їхнє рішення залишити храм у руїнах, коли вони витрачали величезні зусилля на власне житло. Вірш 9, натякає на те, що той мізер, який вони могли отримати, вони приносили виключно для себе. Вони приносили заробіток до власного дому, і нічого до дому Господнього. Тому, Господь розсіяв на вітер мізерні результати їх важкої праці.

Коли справа дійшла до власних інтересів, вони почали шквал активності; але коли справа дійшла до Господніх інтересів, вони не вдарили палець об палець. Більше того, їхні егоїстичні заняття зображуються не як єдиний приклад невдачі, а як постійна звичка. Як спосіб життя всього народу. Звичайно, Господь не потерпить такого непослуху безкінечно.

Кожен із нас багато виконує праці для Господа. В тому числі, ми витрачаємо свої сили і ресурси. Практичне застосування для нас полягає в тому, що ми повинні продовжувати займатись Божим ділом і надалі. Я хотів би підбадьорити вас в тому, щоб як ми віддано працюємо для Бога, так нехай Бог допоможе нам і надалі. Нехай ізраїльський народ буде тільки негативним прообразом для нас. Бог ніколи не залишиться в боргу, ні в цьому віці, ні в майбутньому.

В останніх двох віршах досліджуваного уривку ми бачимо, що всі ці труднощі – від суверенних дій Господа. В Повторенні Закону 28-30 розділах Господь обіцяв великі благословення при виконанні Його Заповіту, і попереджав про серйозні наслідки при їх переступі, фактично обіцяв прокляття. Ці прокляття включали такі речі, як утримання дощу від посівів (Втор. 28:24); невдалі врожаї (Втор. 28:30, 38-42); голод, спрага, брак одягу та бідність (Втор. 28:48). В 10-му, 11-му віршах Огій чітко показує те, що стихійні лиха, які переживає народ, були пов'язані лише із нездатністю людей виконувати свої зобов'язання. Через їхні дії «затрималось небо давати росу». Притаманний контраст між людьми та

природою вражає. Елементи природи моделювали підпорядкування божественній волі, тоді як співгромадяни Огія демонстрували неухважність до божественних пріоритетів.

Читаючи цей уривок, як і всю цю книгу загалом, складається враження про те, що Бог дуже сильно «образився» на Ізраїльський народ. І все це тому, що люди дозволили Божому храму залишатись в жалюгідному стані, а про свої власні будинки вони піклувалися дуже добре. Тут напрошується питання: «Чому Богу було на стільки принципово важливо те, в якому стані знаходився храм храм?» Адже Він всюдисущий (Пс 138; Єр. 23: 23-24), Він зовсім не має потреби в храмі, тому що навіть небеса небес і земля не вміщують Його (1 Цар. 8:27; Дії. 7: 48-49). Навіщо Бог робить такий акцент на храмі, якщо саме небо є Його престолом, а земля – підніжком для ній Його (Іс. 66: 1)?

Відповідь лежить на поверхні. Бог карає євреїв за їх байдужість до храму не тому, що Він, який живе на небесах має потребу в земному домі, але Він піклується про людей, про євреїв та про їх спасіння. Адже для

юдеїв храм був запорукою їх духовного буття, без чого вони фактично не могли спасатись. Це була будівля для Бога, але більше вона була для їхньої користі і їхнього спасіння.

Отже, на основі **Ог. 1:3-11**, ми побачили **Два Божих заклики до Ізраїлю для виправлення важких часів:**

- 1. Заклик переглянути пріоритети (1:3-6).**
- 2. Заклик відбудувати храм. (1:7-11).**

Подібно до того, як було в Ізраїлі, нас з вами теж можуть супроводжувати важкі часи: хвороби, економічні негаразди, засухи, природні катастрофи. Вони можуть бути з суверенної волі Божої, а можуть бути наслідком гріха та неправильними пріоритетами перед Богом кожного окремо, або народу загалом. Тому, нехай наші пріоритети будуть Біблійними і духовними, і нехай вони підтверджуються конкретними діями для Його слави.

«Шукайте ж найперш Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться». (Матф. 6:33)

Амінь.